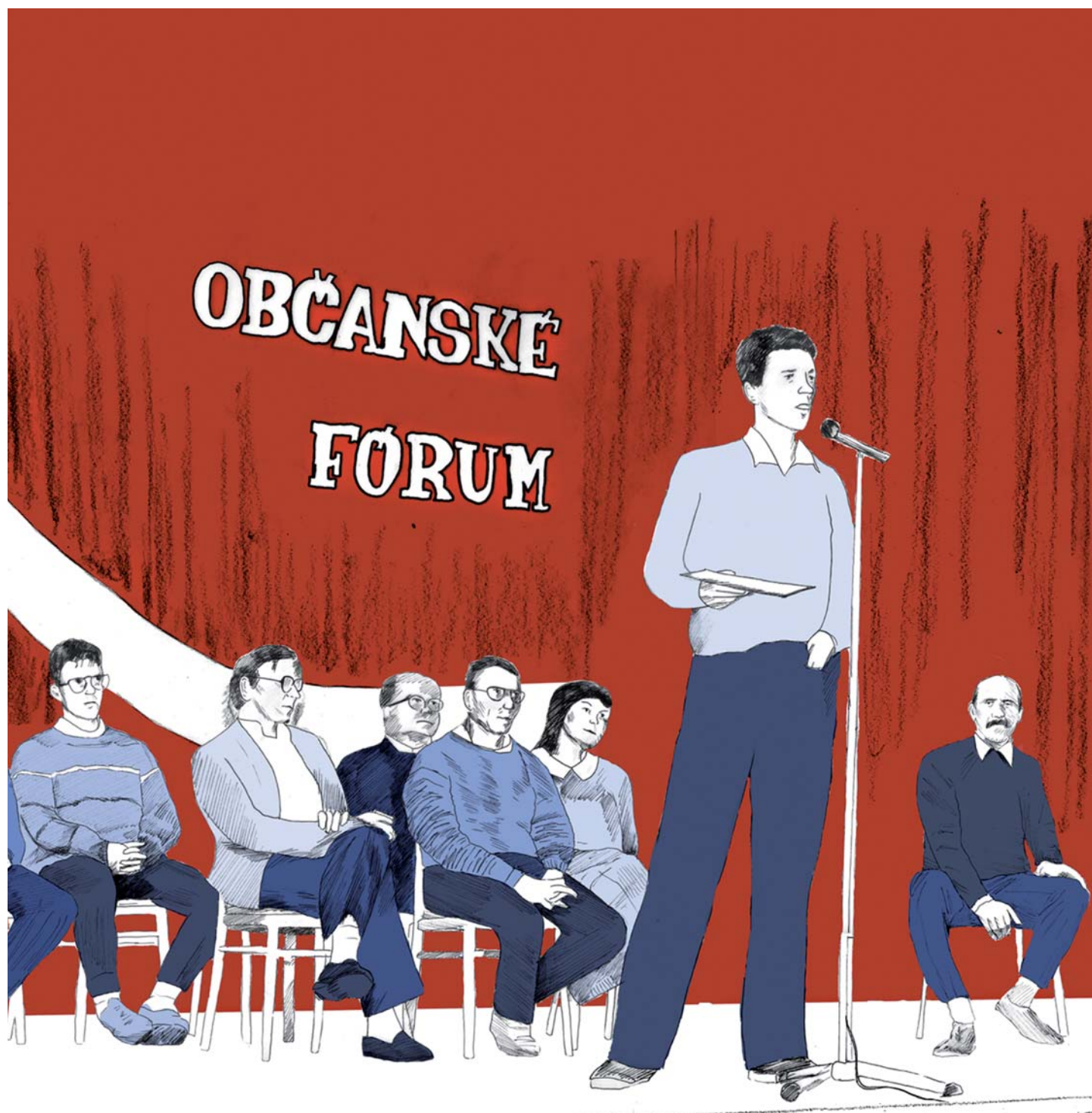


ŽIVOT ÚVAL



MĚSTO ÚVALY

zvláštní vydání
ročník 60



OBSAH

Úvod	2	Revoluce v Úvalech	13	O svobodě	23
Chronologie	5	Vzpomínky	18	Kvíz	27
Rozhovor	9				



Poděkování

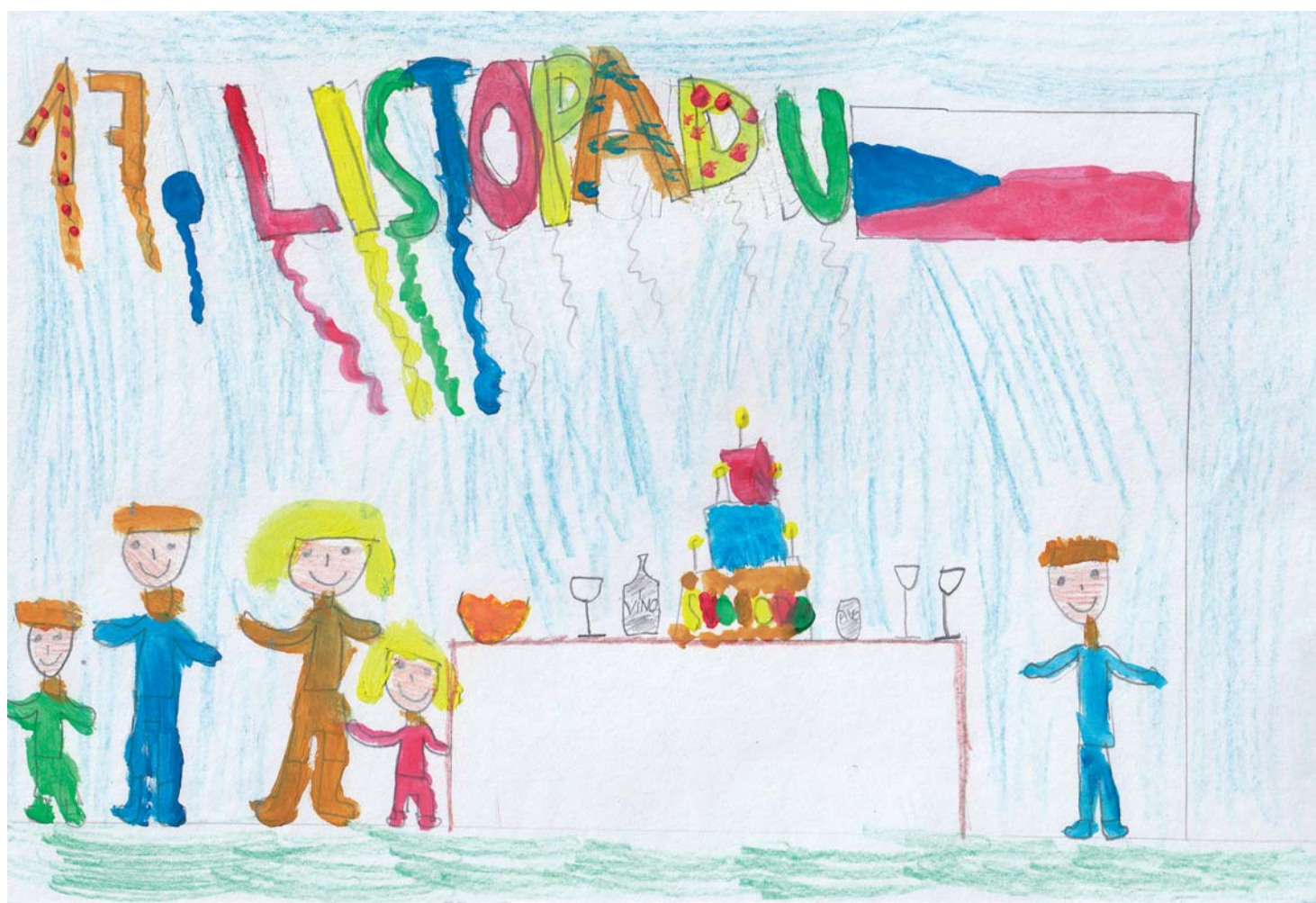
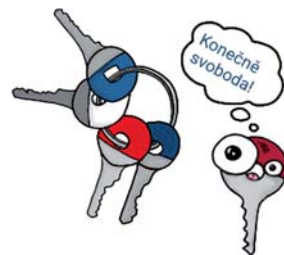
Ráda bych upřímně poděkovala všem, kteří se na vzniku zvláštního čísla Života Úval podíleli.

Děk náleží především mým kolegyním z Městské knihovny Úvaly: Gabriele Modřanské, bez jejíchž nápadů, připomínek a korektur by časopis vůbec nevznikl, a Dagmar Kalinové, která zajistila, aby se přípravy časopisu a výstavy nijak neodrazily v provozu knihovny. Zvláštní poděkování pak patří Lucce Modřanské, která vytvořila logo s klíči, jež celý projekt provází. Děkuji paním učitelkám ze ZŠ Úvaly, panu učiteli Josefovi Kotingovi ze Škvorce a panu řediteli Standovi Trykarovi z Heuréky, že vyslyšeli naše prosby a do literárně-výtvarné výzvy se zapojili, také školním dětem, které namalovaly, vystříhaly a slepily tolik výtvarných děl, že vám budou na výstavě oči přecházet. Stejně tak i jejich rodičům a prarodičům, kteří s nimi sdíleli své osobní příběhy z revolučních dnů a zamýšleli se nad odkazem revoluce a smyslem svobody. Velký dík patří všem pamětníkům sametových událostí v Praze i v Úvalech, kteří si se mnou někdy i dlouhé hodiny povídali o svých zážitcích, zkušenostech, obavách a nadějích, které jim revoluce přinesla i vzala: Miroslavu Masákovi, Ivaně Budařové, Ivanovi Černému, Lence Mandové, Radku Mandovi, Petrovi Pazourkovi a Janu Perglerovi. Dále pak Pavlu Krobovi, že svolil s otištěním své vzpomínky na zásah proti studentům

17. listopadu 1989, Jiřímu Štorkovi za vzpomínku na Václava Havla a za nevysychající příliv sběratelských pokladů, Zdeňce Havránkové a Aleně Janurové za obrovské nasazení, se kterým v nejzastrčenějších koutech městského i rodinných archivů hledaly dobové dokumenty, fotky a další materiály. Za zapůjčení fotografií z unikátního archivu fotografa Karla Bucháčka děkuji jeho synovi Romanovi Bucháčkovi, za souhlas s využitím materiálů ze sbírky Paměť národa obecně prospěšné společnosti Post Bellum. Nakladatelství Albatros Media děkuji za komiksy Trikolora, které věnovalo jako odměny do soutěžního kvízu. V neposlední řadě děkuji i Kryštofovi Kotíkovi za ilustraci na obálce, paní grafičce Martě Frnkové, že vyslyšela všechna naše přání při úpravě časopisu, Jiřímu Štěpánovskému za cenné rady a vedení města i městského úřadu za to, že nám dalo prostor a příležitost zvláštní číslo Života Úval vytvořit.

Doufám, že se vám bude líbit!!

KATEŘINA WERKMAN, VEDOUCÍ MĚK ÚVALY



Nella, 4.B



Měsíčník pod názvem **Život Úval** – periodický tisk územně správního celku města Úvaly. **Vydává Město Úvaly, IČ 002 40 931. Adresa vydavatele:** Městský úřad Úvaly, Arnošta z Pardubic 95, 250 82 Úvaly, tel. 281 981 401, 281 091 526, fax 281 981 696, e-mail: sekretariat@mestouvaly.cz. Internetová adresa měsíčníku: www.mestouvaly.cz/zivot-uvall. **Ročník 60, zvláštní číslo vydané k příležitosti 30. výročí sametové revoluce.** Náklad 2 800 kusů. **Distribuce ve městě Úvaly.** Povoleno oddělením kultury Okresního úřadu Praha – východ dne 21. 5. 1991 pod registračním číslem MKČRE12703. **Vedoucí redaktorka zvláštního vydání:** PhDr. Kateřina Werkman, Ph.D. **Korektorka:** Bc. Gabriela Modřanská. **Grafická úprava:** Marta Frnková. **První strana obálky:** Kryštof Kotík, **čtvrtá strana obálky:** žákyně ZŠ Škvorec. **Tisk:** Tiskárna Úvaly, spol. s r.o.

Úvodní slovo starosty

Milá čtenářko, milý čtenáři,
v ruce držíš mimořádné vydání Života Úval věnované 30. výročí 17. listopadu. Pro mne je toto datum velmi osobní. Byl mi tehdy nebylo ještě ani 17 let, účastnil jsem se, se svými kamarády, již od roku 1988 demonstrací proti tehdejší komunistické moci a 17. listopadu 1989 jsem byl na Národní třídě. Pamatuji si, jak jsme šli z Albertova na Vyšehrad a z Vyšehradu po nábřeží. Když jsem viděl ten obrovský had nadšených lidí, toužících po svobodě, kteří se najednou nebáli – problesklo mi hlavou – TEĎ, teď je ta chvíle, kdy to praskne! Pak nás na Národní seřezali. Utíkali jsme Mikulandskou úzkou uličkou, kde esenbáci mlátili každého, kdo chtěl projít, viděl jsem tři chlapy někam vléct zkrvaveného člověka. Když jsem dorazil domů, Hlas Ameriky právě vysílal, že na Národní třídě zmasakrovali studenty, a že jsou mrtví (pak se ukázalo, že to nebyla pravda, ale dezinformace).

A pak jsem přišel v pondělí do školy, kde první spolužák, kterého jsem potkal, se mě ptal: „Jdeš odpoledne na Václavák na demonstraci? Jde celá Praha!“ A ona tam byla. Ten den jsem coby náctiletý mladík pochopil, že se opravdu všechno mění.

A změnilo se. 17. listopad 1989 mé generaci poskytl šanci vzít život do svých rukou. S nově nabytou svobodou jsme neuměli vždy dobře zacházet, děly se zločiny, kvetla korupce. Ale přesto všechno – získali jsme příležitosti a možnosti, které byly generaci našich rodičů a prarodičů upřeny. Mnoho lidí se dnes ptá, jestli měl 17. listopad 1989 smysl. Že prý komunistický režim stál stejně před zhroutilím, a že šlo vlastně jen o přerozdělení majetku. Nemohu s tím souhlasit. Protože si

pamatuji na tehdejší lidi v ulicích, kteří provolávali „Svobodu, svobodu!“ a chtěli se zbavit režimu, který nás všechny utlačoval. Jistě, mnozí z nich byli zklamaní z toho, kam se vývoj doby ubíral, a výsledkem jejich zklamání je dnešní situace v našem státě, ale přesto si myslím, že se do té doby a režimu, který padl, skoro nikdo vracet nechce.

Dnes nám přijde samozřejmé, že jsme zemí, která má vysokou životní úroveň, je šestou nejbezpečnější na světě, je zakotvena v EU a NATO, a že které můžeme kdykoli vycestovat skoro do celého světa. Před třiceti lety se toto všechno zdálo být jako nedosažitelný sen.

A tenhle sen se splnil.

V tomto speciálu si můžete přečíst rozhovory a zamyšlení pamětníků 17. listopadu 1989. Chtěl bych poděkovat Kateřině Werkman, Gabriele Modřanské a Dagmar Kalinové z Městské knihovny Úvaly za čas a energii, kterou speciálu věnovaly. Věřím, že se bude jednat o zajímavé, poučné a přínosné čtení.

PETR BORECKÝ, STAROSTA MĚSTA



Foto: Letná 25. nebo 26. listopadu 1989. Autor: Petr Borecký

Úvodní slovo knihovny

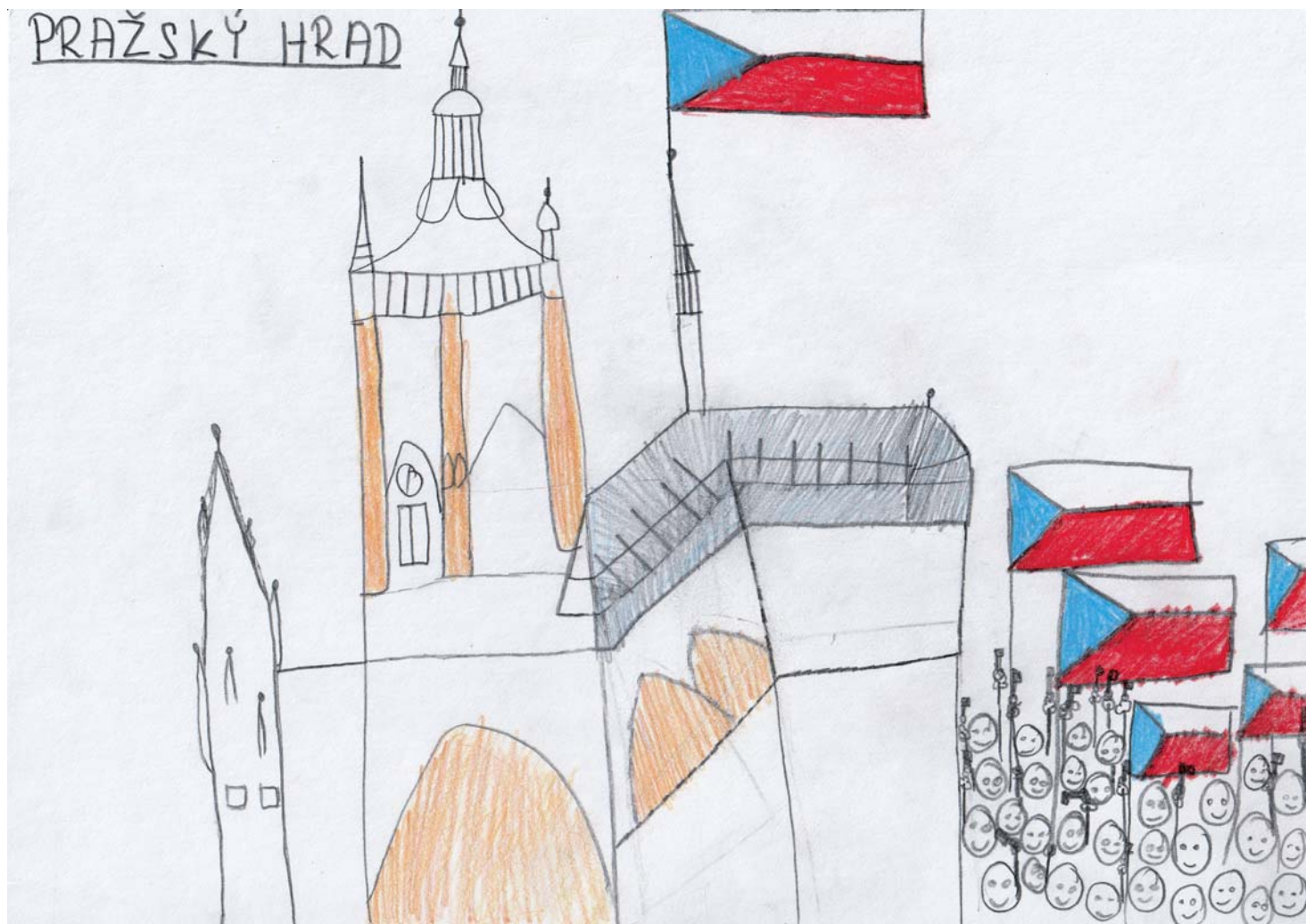
Milé čtenářky, milí čtenáři,

od pádu komunistického totalitního režimu uplyne letos 30 let. V nekonečném toku dějin jsou tři dekády možná krátká doba. Pro dnešní děti představuje normalizační Československo už ale docela vzdálenou historii. Přibližně třetina současných obyvatel České republiky se narodila až po sametové revoluci, mnoho dalších prožilo pod křídly reálného komunismu jen pár dětských let. Historie má mnoho podob a je možné o ní vyprávět různými způsoby. Jsou „velké“ dějiny, o kterých se píše na stránkách učebnic a encyklopedií. Líčí se v nich příběhy slavných mužů (a občas i žen), intriky vysoké politiky, kruté války, slavná vítězství a tvrdé porážky. A pak jsou „malé“ dějiny. Tvoří je příběhy jednotlivců, obyčejných lidí, jejichž životy se s „velkými“ dějinami potkaly, a kteří je svými činy, nečinností, názory a postoji pomáhali utvářet. Sdílení takových osobních zkušeností a sdělování prožitků napříč generacemi je ale poměrně obtížné. Proto, když jsme na jaře

přemýšlely, jak si události roku 1989 připomenout, zdálo se nám důležité zkusit vytvořit prostor pro mezigenerační setkávání, zamyšlení a rozmluvy. Výsledkem je toto zvláštní číslo Života Úval a výstava Konečně svoboda!.

Následující stránky jsou složeny ze střípků vzpomínek, větších i zcela drobných, z nichž vznikla pestrá mozaika sametové revolučních událostí v Úvalech, Praze i jinde. Atmosféra doby, její střety i dramata, ale i radost z přicházející svobody a volnosti, ožívá také na dobových fotografiích a v dětských obrázcích. Vešlo se nám jich do časopisu sice jen málo, ale všechny si je můžete přijít prohlédnout na výstavu do Pětašedesátky od 10. do 17. listopadu 2019, která vás hravou formou provede celým rokem 1989. Doprovodný program nabídne několik dokumentárních filmů, koncert smyčcového tria String Ladies, slavnostní vzpomínkový večer nebo třeba únikovou hru pro školáky.

KATEŘINA WERKMAN



Anička, 4.A



Tadeáš, 4.B

CESTA K SAMETOVÉ REVOLUCI

Chronologie roku 1989

Následující přehled událostí chce čtenářům přiblížit nejzásadnější okamžiky revolučního roku 1989. Je stručný, a proto v něm zdaleka není všechno, co se stalo. Především jsme vypustili dění v sousedních socialistických státech, kde se režimy začaly hroutit o něco dříve než v Československu, jež však významně situaci u nás ovlivňovalo: od působení Gorbačovovy perestrojky po pád Berlínské zdi. Chybí tu i mnoho drobných, ale významných činů na domácí scéně, tiché protesty, spontánní shromáždění, hladovky, kritické texty. Přesto doufáme, že se nám podařilo zachytit obraz narůstajícího vření v komunistickém Československu roku 1989.

15.–21. ledna

Vzpomínkové shromáždění k 20. výročí sebeupálení studenta Jana Palacha, naplánované několika nezávislými iniciativami na 15. ledna, příslušné úřady nepovolily. Na Václavském náměstí a v přilehlých ulicích se lidé přesto sešli ke spontánní protirežimní demonstraci. Připravené jednotky Veřejné bezpečnosti ji násilně potlačily. Manifestace pokračovaly i v následujících dnech. Vyvrcholením pietních akcí byla 21. ledna pouť k hrobu Jana Palacha ve Všetatech. U všech shromáždění zasahovaly pořádkové síly s obušky, psi a vodními děly. Mnoho protestujících bylo zadrženo, mezi nimi i Václav Havel. Na ostré zákroky proti demonstrantům během tzv. **Palachova týdne** a nespravedlivé věznění aktivistů reagovaly osobnosti kulturního i politického života doma i ve světě, organizace, církev, tisk, vlády a parlamenty.



Podívejte se na pořad České televize **Palachův týden**.

Protestní shromáždění, prohlášení, dopisy a petice adresované nejvyšším státním představitelům za propuštění Václava Havla a dalších československých politických vězňů přibývaly s nezměněnou intenzitou v průběhu února a pokračovaly celé jaro.



Foto: Palachův týden, Praha. Autor: Karel Bucháček

14. února

Odpovědí režimu byla řada represivních akcí – domovních prohlídek, zadržení, výslechů, politicky motivovaných soudních procesů atd. Byly také uzákoněny tvrdší tresty za porušování veřejného pořádku „zejména ze strany protisociálních a protisocialistických živlů“. Zákonné opatření předsednictva Federálního shromáždění ČSSR k ochraně veřejného pořádku zvýšilo z šesti měsíců na jeden rok trest-

ní sazbu za ztěžování výkonu pravomoci veřejného činitele a mezi přechyby doplnilo „vyhotovování a rozšiřování tiskovin, které svým obsahem narušují zájem socialistického státu“. Umožnilo také urychlené trestní řízení samosoudcem v případech porušení celkem devíti paragrafů, využívaných zejména proti účastníkům protestních demonstrací.

21. února

Obvodní soud pro Prahu 3 odsoudil Václava Havla k devíti měsícům vězení. O měsíc později byl trest zmírněn v odvolacím řízení na 8 měsíců.

1. května

Příznivcům nezávislých opozičních iniciativ se podařilo narušit oficiální **prvomájové oslavy na Václavském náměstí** i přes preventivní akce StB. Na transparentech požadovali propuštění politických vězňů a rozšíření politických svobod. VB zadržela přes více než sto demonstrantů.



Foto: 1. máj 1989, Praha–Mústek.

Zdroj: Osobní archiv Miroslava Kamila Černého, Paměť národa

17. května

Podmínečné propuštění Václava Havla rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 po uplynutí poloviny trestu.

29. června

Otevřená petice NĚKOLIK VĚT, zveřejněná ve vysílání rozhlasové stanice Svobodná Evropa, požadovala mimo jiné propuštění politických vězňů, svobodu shromažďovací, povolení činnosti nezávislých iniciativ, ukončení politické kontroly nad sdělovacími prostředky i kulturní činností, respekt k požadavkům věřících, péči o životní prostředí a otevřenou diskusi o poválečných dějinách Československa. Komunistický režim reagoval zastrašováním a pronásledováním mnohých signatářů – domovními prohlídkami, pokutami, policejní a soudní perzekucí. V článku *Kdo seje vítr, sklízí bouři*, který vyšel den po zveřejnění petice, byli její iniciátoři označeni za „rozvraceče přestavby, usilující o návrat ke kapitalismu“. Několik vět

podepsalo v následujících měsících (do poloviny listopadu) téměř 40 000 občanů.



Přečtěte si text petice Několik vět a příběhy některých signatářů.

21. srpna

Blíží se výročí okupace Československa vojsky pěti států Varšavské smlouvy 21. srpna 1968 přineslo další zintenzivnění perzekučních aktivit StB proti nezávislým občanským iniciativám již v průběhu července a srpna. Lidové milice i armáda byly v pohotovosti, připravené „k provedení nutného rozhodného zákroku“. Očekávání tvrdého postupu státních orgánů vyvolalo rozkol mezi nezávislými iniciativami, které se nedokázaly dohodnout na formě protestů v den výročí. Také Václav Havel v rozhlasovém vysílání Svobodné Evropy 14. srpna varoval: „...moc přesně na to toužebně čeká, aby mohla tvrdě udeřit a demokratizační úsilí tím na dlouho ochromit. Mimo to si myslím, že jiné, méně konfrontační způsoby projevu obecného mínění nejsou ani dnes ještě zdaleka vyčerpány.“ V podvečer 21. srpna se nakonec na Václavském náměstí a na přilehlé pěší zóně shromáždilo několik stovek lidí. Demonstrovalo se i v dalších městech republiky. Lidé skandovali hesla na podporu nezávislých iniciativ, lidských práv a svobody. Jednotky proti manifestaci násilně zakročily a opět zadržely desítky účastníků.



Bořivoj, 10 let

16. září

Rozhlasová stanice Svobodná Evropa odvysílala úryvky z diskusního vystoupení Milouše Jakeše, předneseného 17. července na aktivu funkcionářů Západočeského kraje v Červeném Hrádku. Tajně pořízená nahrávka, která se rychle šířila po celém Československu, vypovídala o intelektuální omezenosti nejvyššího stranického vůdce a v řadě lidí tak vzbuzovala naději, že pod jeho vedením komunistický režim už dlouho nevydrží.



Poslechněte si legendární projev Milouše Jakeše.

28. října

V Praze a některých dalších městech proběhly další protirežimní demonstrace u příležitosti 71. výročí vzniku Československa, k nimž vyzvalo několik nezávislých iniciativ. Na Václavské náměstí přišlo několik tisíc lidí, které jednotky VB opět

krátce po zahájení rozehnaly. Samizdatové Lidové noviny o pár dní později otiskly komentář disidenta Jana Rumla nazvaný Hra s čísly, v němž se vyjádřil k nízké účasti občanů na posledních manifestacích 28. října. „Budme upřímní: společnost procitá jen velmi zvolna. V podstatě netečně přijímá přímé a nestoudné provokace režimu. [...] Optimističtější náhled na věc připouští, že apatie společnosti netkví v úplně jiné hodnotové orientaci, nýbrž v nedostatku naděje. [...] Kolik lidí by mělo veřejně protestovat proti režimu, aby jeho představitelé pochopili, že musí odstoupit?“ Odpověď na Rumlovu řečnickou otázku měla přijít už za několik týdnů.

12. listopadu

Proběhlo svatořečení Anežky České v bazilice sv. Petra ve Vatikánu, které je nezřídka považováno za předzvěst sametové revoluce. Komunistický režim umožnil vycestovat několika tisícům českých a slovenských poutníků.

17. listopadu

Povolené vzpomínkové shromáždění k 50. výročí smrti studenta Jana Opletala na Albertově mělo od počátku zřejmý podtext politického protestu proti současnému režimu. V mnoha projevech rezonovala témata svobody a demokracie. Po ukončení oficiální části manifestace na vyšehradském Slavíně se asi patnáctitisícový průvod vydal směrem do Opletalovy ulice, kam byl původně plánován. Cestou se přidávali další občané, až celkový počet vzrostl asi na 50 000 demonstrantů. Na Národní třídě přehradil pokojné manifestaci cestu Pohotovostní pluk VB. Část účastníků pochodu se rozprchla, části umožnili policisté odejít, avšak zbývajícím asi dvěma tisícům lidí uzavřeli všechny únikové cesty a surově je zbili.

18. listopadu

Zásah na Národní třídě vyvolal okamžitou reakci. Studenti pražských vysokých škol společně s herci a dalšími představiteli kulturní obce vyhlásili týdenní protestní stávkou. Během několika hodin se přidala i řada mimopražských scén. V centru Prahy lidé spontánně demonstrovali.



Foto: Národní třída, listopad 1989. Autor: Karel Bucháček

19. listopadu

Zástupci nezávislých iniciativ, uměleckých svazů a církví založili v pražském Činoherním klubu Občanské fórum. OF se vyslovilo pro dialog se státní mocí o odstoupení čelných představitelů stranického a státního vedení, za propuštění politických vězňů a ustavení parlamentní komise k vyšetření zákroku proti páteční studentské manifestaci.

21.–27. listopadu

Každý den odpoledne se v Praze, Bratislavě a v dalších městech konaly statisícové pokojné demonstrace, které organizovalo OF a slovenský protějšek Verejnost proti násiliu.

23. listopadu

Dělnický předák Petr Miller přivedl na demonstraci na Václavské náměstí několik tisíc dělníků ČKD. V rozhovoru v roce 2014 vzpomínal: „Zeptal jsem se, kdo bude zastupovat fabriky. Představil jsem se a řekl, že by přišlo na Václavák pět až sedm tisíc lidí. Havel mi nevěřil, že prý tam posílal študáky a že je z fabrik vyhazovali. Řekl jsem mu: A už jste viděl, aby si táto nechali diktovat od svých dětí? Tak se nedivte.“



Foto: Václavské náměstí, listopad 1989. Autor: Karel Bucháček

25. listopadu

Proběhla první demonstrace na Letenské pláni, na níž se sešlo asi 800 000 lidí. Byla mezi nimi řada věřících z venkova, kteří přicestovali na dopolední slavnostní bohoslužbu v katedrále sv. Víta, kterou sloužil kardinál František Tomášek na počest svatořečení Anežky České. Letenskou manifestaci poprvé vysílala v přímém přenosu československá televize.

26. listopadu

Začaly politické rozhovory mezi delegací OF v čele s Václavem Havlem a předsedou vlády ČSSR Ladislavem Adamcem. OF při jednání trvalo na splnění základních požadavků formulovaných 19. listopadu. Proběhla také druhá masová demonstrace na Letenské pláni, tentokrát za účasti asi půl milionu občanů, na níž Václav Havel oznámil občanům, že začal otevíraný dialog s mocí.

Ve stejný den přijalo plénum OF návrh programových zásad nazvaný **Co chceme**. V sedmi bodech stručně vyjádřilo své představy v oblastech práva, politického systému, národního hospodářství, zahraniční politiky, sociální spravedlnosti, životního prostředí a kultury.



Přečtěte si programový dokument OF.

27. listopadu

V celé zemi proběhla mezi dvanáctou až čtrnáctou hodinou generální stávka. Odpoledne pak na demonstraci na Václavském náměstí vyhlásilo OF ukončení série každodenních demonstrací, protože bylo dosaženo významného mezníku – zahájení politického dialogu se státní mocí.

29. listopadu

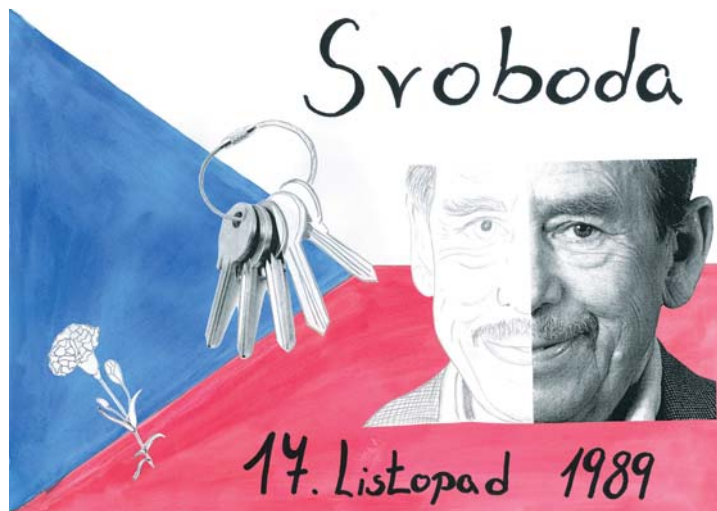
Z ústavy byly vypuštěny články o vedoucí úloze komunistické strany ve společnosti a v Národní frontě, stejně jako článek o marxismu-leninismu jako státní ideologii.

7. prosince – 10. prosince

Premiér Adamec rezignoval. Pověřeným předsedou vlády se stal Marián Čalfa, který ihned zahájil jednání se všemi relevantními politickými subjekty včetně OF a VPN. O tři dny později, 10. prosince, jmenoval prezident Gustáv Husák na Pražském hradě novou federální „vládu národního porozumění“. Poté podal demisi. Na demonstraci na Václavském náměstí vyhlásilo OF kandidaturu Václava Havla do úřadu prezidenta republiky.

15. prosince

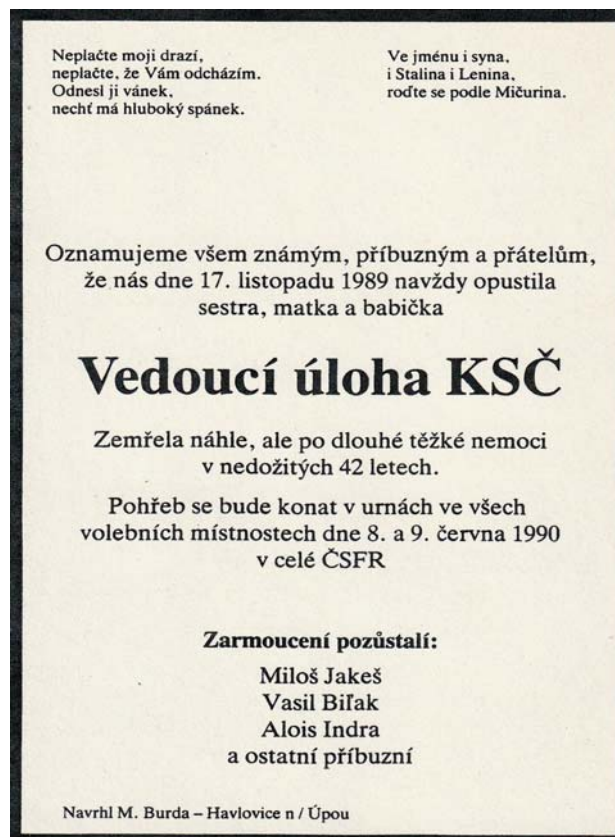
Václav Havel se sešel na tajné schůzce s premiérem Čalfou. Čalfa nabídl Havlovi spolupráci při prosazování jeho prezidentské kandidatury. Přislíbil, že se postará o to, aby federální parlament akceptoval Havla jako jediného prezidentského kandidáta, a aby s ohledem na slovenské veřejné mínění zvolil Alexandra Dubčeka předsedou Federálního shromáždění.



nepodepsán/a, 5.B

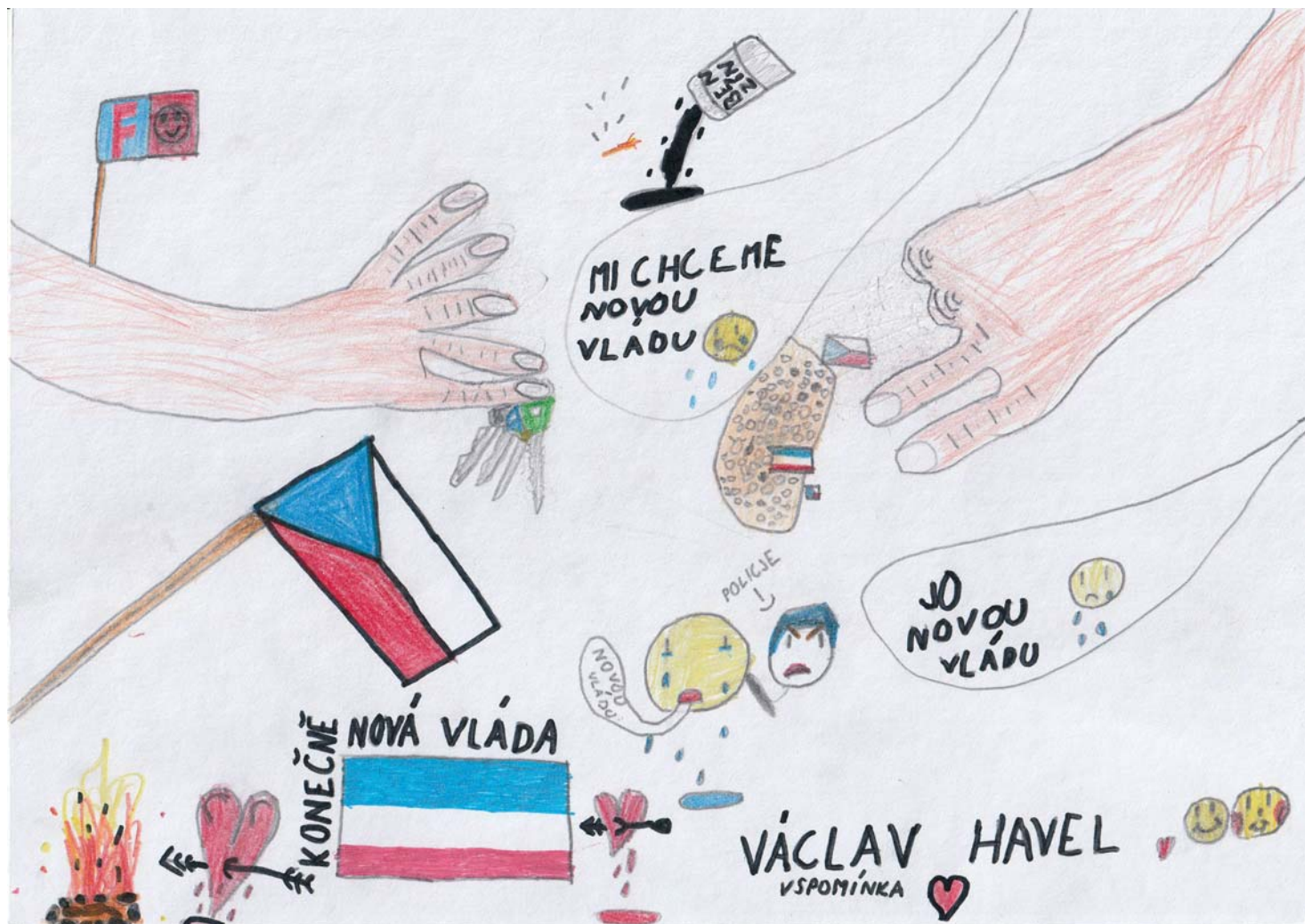
29. prosince

Václav Havel byl na slavnostním zasedání Federálního shromáždění ČSSR na Pražském hradě veřejnou volbou jednomyslně zvolen československým prezidentem.





Stella, 3.C



Filip, 3.C

Listopad nám dal naději

Rozhovor s Miroslavem Masákem o Václavu Havlovi, sametové revoluci a absenci srozumitelné vize budoucnosti české společnosti

Michal Prokop, zpěvák a bývalý politik, řekl v rozhovoru pro Český rozhlas, že kdyby dnes Václav Havel kandidoval v přímé prezidentské volbě, nepostoupil by ani do druhého kola. Co si o tom myslíte?

S Michalem žijeme ve stejné společnosti, jeho skepsi sdílím, pesimismus ne. I nepravděpodobné je možné, stačí, když se podíváme na Slovensko.

S Václavem Havlem jste se přátelil více než padesát let. Jak a kde jste se seznámili?

Sblížili jsme se při společné práci. Tři mladí architekti z Liberce vyhráli na jaře 1965 soutěž na návrh libreta expozice československého pavilonu na světové výstavě EXPO v Montrealu. K vypracování scénáře jsme přizvali Václava Havla a Pavla Juráčka. Kamarády jsme se stali ve chvíli, kdy nátlak na zpolitizování naší původní koncepce se nám zdál nepřiměřený a další práci jsme společně vzdali.

Jak toto přátelství ovlivnilo váš život?

Za normalizace vyvolalo pozornost StB. Byly to většinou jen výslechy, zatčení a souzen jsem byl jen jednou. Po listopadu to byly tři krásné roky po jeho boku na Pražském hradě.

V osobním vztahu to byl přítel, který nikdy nezradí, mravní a intelektuální maják, pevný bod mého života. Zažili jsme společně leccos, koncerty a večírky na Hradečku, ale také vpád spřátelených armád v Liberci. Václav k nám přijel s Honzou Třískou na návštěvu a zůstali celý týden. Václav v rozhla-

se, Honza v improvizovaném televizním studiu a já v centru na radnici.

V Praze proběhly veřejné demonstrace proti komunismu už v roce 1988, samotný „revoluční rok“ 1989 byl plný napjatých momentů. Zároveň však byl československý komunistický režim poměrně rigidní a na rozdíl třeba od Poláků Češi od roku 1968 nedávali nijak zvlášť najevo opozici proti komunistické moci. Proč myslíte, že zlom přišel zrovna v listopadu?

Jsmo opatrní. Možná proto, že jsme polovinu ze sta let strávili pod nadvládou Rakouska, Německa, Sovětského svazu, že jsme prošli časem obav z cizí moci a zkušeností z vlastních etických proher. Přebírat přibližovala nejen naše nespokojenost, ale i vývoj událostí v Sovětském svazu, Polsku, Maďarsku a dokonce i v NDR. Čekali jsme na vhodnou příležitost, já jsem ji viděl ve Dni lidských práv, který svět slaví 10. prosince. Předběhl ji pochod studentů 17. listopadu.

Kde vás zastihla zpráva o zásahu na Národní třídě?

V Liberci, o víkendu jsme připravovali protest libereckých architektů. V pondělí mi zavolala Olga Havlová, že mi Václav vzkazuje, že mám být v úterý v deset hodin v pražském Mánesu.

Jak se zrodilo Občanské fórum? Jaké byly jeho první okamžiky a jak probíhala první setkání?

Formální začátek asi znáte – bylo jím setkání v pražském Činoherním klubu v neděli 19. listopadu. V jeho průběhu došlo



Zleva: Jan Ruml, Věněk Šilhan, novinář, Miroslav Masák, Jiří Kantůrek, Jiří Křížan.

k dohodě, že je nutné vést dialog s představiteli moci. K tomu měl být postupně ustaven Koordinační výbor Občanského fóra a jedním z prostředků dialogu měly být masové demonstrace. První společné jednání bylo svoláno na úterý 21. listopadu. Sešlo se nás v Mánesu asi patnáct a dlouho jsme tam nepobyli, přátelé nás varovali, že budovu obsadili hoši z StB. Sochaři Milkov a Bílek nám k dalšímu jednání nabídli prostor galerie U Řečických, tam jsme se soustředili na přípravu programu první demonstrace. Díky redaktorovi Petru Kučerovi mohl být tribunou balkon Melantrichu. Naše první jednání byla improvizovaná, určitý řád přinesly až další dny, kdy jsme se přesunuli nejdříve do divadla Laterna magika a později do Špalíčku na rohu ulice 28. října a Václavského náměstí. A kdy se role rozdělily a ustavil se Koordinační výbor Občanského fóra.

Měl jste během listopadových událostí někdy strach? Že přijde zatýkání, násilná reakce, že to nedopadne dobře?

Strach snad ne, tempo aktivit to ani nedovolovalo. Znepokojivé zprávy o povolání milicionářích i o úvahách o možném zásahu lidové armády do centra OF pronikly, žádná zvláštní opatření však nevyvolaly. Kromě jednoho – našeho požadavku na jednání s představiteli armády, která se podle tisku nacházela ve stavu bojové pohotovosti. Dramatik Havel rozhodl o složení tříčlenné delegace: Havel a dva zdravě vyhlížející intelektuálové – Jirka Křížan, autor filmových scénářů a bývalý hokejista, a já, vysloužilý házenkář. K jednání v salonku zcela prázdného Obecního domu se dostavila i tříčlenná delegace armády: Pozdější ministr generálplukovník Miroslav Vacek, zástupce náčelníka generálního štábu Rudolf Ducháček a tiskový mluvčí Stanislav Pohořal. Společné prohlášení, které vylučovalo ozbrojený zásah, situaci uklidnilo. Není bez

zajímavosti, že později, v rozhovoru s novináři, uvedl poslední generální tajemník KSČ Karel Urbánek, že užití tanků bylo na spadnutí.

Probíhalo všechno tak hladce, jak naznačuje přívlastek „sametová“ revoluce? Vzpomínáte si na okamžiky, kdy další kroky nebyly až tak zřejmé, kdy došlo k názorovým střetům mezi vůdci revoluce, na nejtěžší překážky?

Já si na žádný závažný konflikt nevzpomínám. Samozřejmě názory a nápady byly různé, ale všemu dominovala tolerance a upřímná snaha nacházet společnou řeč. Z drobných nepřijemností si vzpomínám na zákrok Evy Kantůrkové, která vynadala Klausovi za to, že pomlouval svého šéfa Waltera Komárka, nebo na rozhořčeného Petra Millera, který se urazil, když nebyl nominován na první jednání Koordinačního centra OF (KCOF) s předsedou vlády Adamcem. Ale to byly maličkosti, horší než konflikty byla únava. Spát jsme neměli v místě trvalého pobytu, Václav spal v Podolí u Josky Skalníka, já jsem spal na sídlišti Háje. V cizích postelích se pořádně nevyspíte a aktivit bylo až nad hlavu, od rána do rána. Psychologové by asi vysvětlili, proč k vážné krizi uvnitř KCOF došlo po tak úspěšné demonstraci na Letenské pláni, kdy oba vyčerpaní Václavové, Malý a Havel, nám v podvečer oznámili, že se svých vedoucích rolí vzdávají. Ale pondělní úspěchy dělnických stávek i jim vrátily krev do žil.

Kdy jste poprvé pocítil, že komunisté skončili, že režim se z událostí nevzpamatuje?

Chce se mi říct po pravdě, že 21. srpna 1968. Já jsem se celé roky vsázel a prohrával mnoho lahví gruzínského koňaku, poslední sázku z května 1989 jsem však vyhrál. Vy asi chcete vědět, kdy jsme uvěřili v prohru KSČ v průběhu listopadových



Zleva: Miroslav Masák, Stanislav Milota, Václav Havel, Petr Pospíchal s přítelkyní, Ladislav Hanzel, Jiří Bartoška.

událostí. Asi ve středu 29. listopadu, kdy se KSČ zřekla své vedoucí úlohy.

Co vám dal a vzal listopad 1989? Jaká je vaše nejsilnější vzpomínka?

Dal nám naději. A také dva krásné následující roky, kdy bylo veselo, kdy jsme si vzpomněli i na slušné chování. Ne samy listopadové události, ale čas po Listopadu, mi vzal iluzi o možnosti příznivého poměru těch, kterým je „my“ bližší než „já“, o většině odpovědně myslících. A vzpomínka? Snad atmosféra koncertu České filharmonie na podporu Občanského fóra 14. prosince. Beethovenova 9. symfonie s Ódou na radost, řízená Václavem Neumanem. To už z nás všechno spadlo.

Působil jste potom několik let jako odborný poradce Václava Havla. Co považujete za nejlepší radu, kterou jste mu dal?

Bylo to na jaře 1992. Aby inicioval vznik politické strany, v jejímž čele by stála Magda Vašáryová. Taková strana tehdy mohla zabrzdit, nebo alespoň oslabit, nástup dravců, který byl na spadnutí. Václav byl zásadně proti, víc než stranám věřil síle občanské společnosti. Myslím, že později nám dal za pravdu.

K odborným doporučením patřila myšlenka „otevírání Hradu“. Všechno tehdy bylo zavřeno, ohrazeno, zabeďněno: Královská zahrada, Bažantnice, Jelení příkop, Míčovna, jižní zahrady, purkrabství, Dům šlechticů. My jsme pokládali Hrad za součást Hradčan a Hradčany za čtvrt města, Hrad měl patřit občanům a návštěvníkům Prahy. Povedlo se. Tehdy.

Jak hodnotíte porevoluční transformaci s odstupem třiceti let?

Jsmo – naštěstí – stále v Evropě, i když na její periferii. Ale dědictví minulých let na nás leží jako promočená deka, podporuje současné snahy o oslabení právního státu a demokratických vztahů společnosti. Snad nebude mít dlouhé trvání. Je škoda, že jsme nedokázali definovat důstojnou inspirující vizi, pro celou společnost přijatelnou představu kultivované cesty k budoucnosti. Oslabila by Prokopovu skepsi a zlepšila by nám náladu.

Napadá mě, jestli Havlův étos pravdy a lásky, která musí zvítězit nad lží a nenávistí, neměl být právě takovou vizí, která však v postkomunistické společnosti nenašla úrodnou půdu. Jak by měla jednotící a inspirující vize znít, aby pomohla ustát obtížné politické, ekonomické, společenské a kulturní transformace?



Klára, 4.B

Je dobré, když pro představu budoucího stavu společnosti existuje hmatatelný vzor, tím by pro nás mohly být skandinávské státy. Vize by měla být jednoduchá a srozumitelná jako křesťanské desatero. Kdysi jsme zvažovali různé varianty, například: *Úcta k humanitním ideálům, vůle k vyšší vzdělanosti a otevřená spolupráce na růstu blahobytu evropské společnosti.* Jenže proti víře, že peníze jsou až na prvním místě, to nemá šanci.

Kdybyste měl formulovat odkaz sametové revoluce do krátkého vzkazu, hesla na plakát nebo zprávu na Twitteru, jaký vzkaz by to byl?

Podobnou otázku mi už položili studenti pražské fakulty, kteří k výročí Listopadu připravují knihu vzpomínek. Doporučil jsem titulů několik, líbilo se mi POLOJASNO.

KATEŘINA WERKMAN/FOTO ARCHIV MIROSLAVA MASÁKA

MIROSLAV MASÁK (87)

architekt, vysokoškolský profesor a bývalý poradce prezidenta Václava Havla.

Úvalský rodák Miroslav Masák vystudoval Fakultu architektury a pozemního stavitelství ČVUT v Praze. Jeho profesionální kariéra byla až do počátku 90. let spojena s libereckým Stavoprojektem a ateliérem SIAL, který s architektky Binarem a Hubáčkem v roce 1968 zakládal. Práce ateliéru SIAL pod vedením architekta Karla Hubáčka představovala od 60. let jeden z mála výrazných a osobitých proudů tehdejší české architektury.

V listopadu 1989 byl členem Koordinačního výboru Občanského fóra a předsedou jeho pracovní komise pro vzdělání a kulturu. V lednu 1990 jej Václav Havel jmenoval poradcem pro architekturu a památkovou péči v kolegiu prezidenta republiky. Později se stal ředitelem kulturní sekce Kanceláře prezidenta republiky a také místopředsedou Rady Pražského hradu.

Mezi léty 1994 – 2004 působil jako pedagog na Fakultě architektury Vysokého učení technického v Brně, kde byl v roce 1999 jmenován profesorem v oboru architektury.

V letech 2002 a 2004 byla jeho spolupráce na tvorbě koncepce rozvoje a územního plánování města oceněna předáním Plakety města Úval. V roce 2010 mu bylo uděleno čestné občanství města Úval.



VANES 8LET



Vanes, 3.C



Eliška, 3.B



Kuba, 3.B

Jak se v Úvalech dělala Sametová revoluce

Studentská demonstrace v pátek 17. listopadu 1989, násilně zastavená obušky pořádkových sil, znamenala propuknutí otevřeného konfliktu československé veřejnosti s komunistickou státní mocí. Relativně rychlý sled událostí v listopadových a prosincových dnech, který vyvrcholil přesně šest týdnů po studentském pochodu, v pátek 29. prosince 1989, volbou Václava Havla prezidentem republiky, sice vyvolal všeobecnou euforii mezi protestujícími, přinesl však také nejistotu ohledně budoucího směřování státní správy ve městech a obcích po celé zemi. Žádný návod, žádný jasný plán neexistoval. Koordinační výbor Občanského fóra v Praze vyzval občany k zakládání lokálních OF. Cesty, kterými se občanskí aktivisté vydali směrem k demokratizaci místních národních výborů, byly různé a málokdy přímé.

Úvalské Občanské fórum bylo, podobně jako v jiných městech a obcích, rozmanitou skupinou lidí různých generací, idealistů i pragmatiků, pravicově i levicově smýšlejících, letitých odpůrců režimu i nově překabátených komunistů. Jako jinde i v Úvalech přinesla bezprostřední polistopadová doba vyhrčené výměny názorů, otevírání starých křivd a zasívání nových. Byla však také prodchnuta neopakovatelnou atmosférou sounáležitosti a spolupráce, mnohými nikdy nepoznanou radostí z volnosti a nadějí na život ve svobodě a demokracii.

Každý na sametovou revoluci vzpomíná jinak. Ivan Hoffman, komentátor Českého rozhlasu, před nedávnem napsal: „Jisté je, že minulost není jen jedna. Má tolik tváří, kolik je lidí, kteří se za ní ohlédnou.“ My jsme se za událostmi prvních tří sametově revolučních měsíců v Úvalech ohlíželi společně s několika vůdčími osobnostmi místního OF.

Ozvěny z Prahy: první sametové týdny

Bezprostředně po zásahu na Národní třídě mířily oči i kroky angažovaných Úvaláků především ku Praze. Lidé jezdili na demonstrace, zakládali OF v podnicích, ve kterých pracovali. „Úvalští občané byli pochopitelně vtaženi do revolučního dění v Praze, kam většina dojížděla za prací. 17. listopadu byl pátek a mnozí ani netušili, co se stalo na Albertově a poté na Národní třídě. Od pondělí už to v Praze vřelo demonstracemi a režim rozpačitě reagoval rozmístěním kordonů policistů bránícím zejména přístupům na Pražský hrad. A to už jsme prožívali naplno,“ vypráví Radko Manda. Do Úval přiváželi plakáty, letáky a další informační materiály, které potom roznášeli nebo vylepovali na různá místa po celém městě. Pocity při tom měli smíšené: „Já osobně jsem zažívala strach, z fyzické a profesní perspektivy. Někteří přátelé se strachu z komunistů nezabavili ani měsíce po sametové revoluci,“ vybavuje si Lenka Mandová. Ivana Budařová, která pracovala v bývalé prodejně Knihy v Husově ulici v 80. letech, vzpomíná: „Hned po 17. listopadu přišel ke mně do knihkupectví pan Trnka ze Škvorce, který se pohyboval v disentu, a přinesl různé plakáty a letáky. A můj muž pracoval v kancelářských strojích, kde se také tiskly revoluční tiskoviny. I on toho nosil spousty, často přes samé letáky nebylo vidět na knihy.“ Strach prý necítila: „Vytěšovala jsem je ve výloze. Někteří přátelé mi říkali, že to bylo odvážné, protože se ještě nevědělo, co bude, ale já jsem prostě měla pocit, že komunistický režim teď už opravdu končí.“

Bez odezvy nezůstal ozbrojený zákrok proti studentům ani na Městském národním výboru (MěNV). Fotografie z Národní třídy vedly poslance MěNV Zbyňka Slavíka k rezignaci na poslanecký mandát už 24. listopadu. O tři týdny později, 11. prosince, pak tehdejší tajemnice Pavla Chabrová odeslala jménem rady MěNV dopis, v němž žádala předsedu vlády, „aby byly co nejdříve připraveny a zákonodárnými sbory přijaty zákony spolčovací, shromažďovací, petiční, zákon tiskový a vydavatelský“, stejně jako zákon o volbách, který by umožnil konání svobodných voleb. Dále se v něm píše: „Samozřejmostí je, že se stavíme za požadavky studentů a věříme, že

viníci „akce“ 17. 11. 1989 budou už skutečně a co nejdříve odhaleni a podle platných zákonů potrestáni.“

Proč nic neděláte? Vznik OF v Úvalech

Začátkem prosince vzniklo i v Úvalech několik skupin Občanského fóra. Jedno z nich bylo založeno v bytě Mandových v Čechově ulici. „Zavolala mi tenkrát naše teta Jitka Pokorná, a vyčítala mi: prý, že je sice pěkné, že jezdíme do Prahy, jak je ale možné, že ještě nic neděláme v Úvalech. A tak jsem obvolala pár lidí a 2. prosince jsme se u nás sešli. Bylo nás nakonec asi padesát,“ vzpomíná Lenka Mandová. Radko Manda „zpoždění“ se zakládáním OF vysvětluje: „Vůbec nás zpočátku nenapadlo, že demontáž komunistického režimu musíme provést i na lokálních úrovních. Mysleli jsme si, že se revoluce odehraje v Praze. A zprvu vůbec nebylo jisté, jak to vůbec dopadne. Vždyť už jsme měli zkušenost s tzv. Palachovým týdnem v lednu, který byl brutálně potlačen. Až po výzvě pražského OF k zakládání místních OF začaly vznikat v Úvalech skupinky různých aktivistů.“

Vážení občané Úval!

Dne 2. prosince 1989 se sešlo několik úvalských občanů, aby zvážilo politickou situaci v naší obci a došlo k názoru, že i u nás je potřeba probudit v lidech zájem o věci veřejné.

Většina z nás se dlouhá léta veřejně neangažovala, neboť veškeré počínání našich představitelů na všech stupních řízení lidosprávy mělo, ale doposud má čistě direktivní způsob uplatňování vůle jedné mocenské strany, takže demokraticky smýšlející občané stratili zájem o veškeré veřejné dění.

Dnes, kdy se ukázala jiskra naděje, že pravda, právo, demokracie a humanita jsou i u nás nezníčitelné hodnoty, je nutné se za ně postavit a na každém kroku je hájit. Rozhodli jsme se proto také u nás v Úvalech založit Občanské fórum, jehož všeobecný program byl již mnohokrát zveřejněn. Podpisový arch na podporu místního Občanského fóra je v úvalské prodejně "Kniha".

Voláme další lidi dobré vůle!

Nechceme bořit, ale tvořit!

Ukažme, že nám není lhostejná budoucnost naší vlasti.

Snažme se pomoci naší zanedbané obci!

Všechny konstruktivní návrhy občanů jsou vítány!

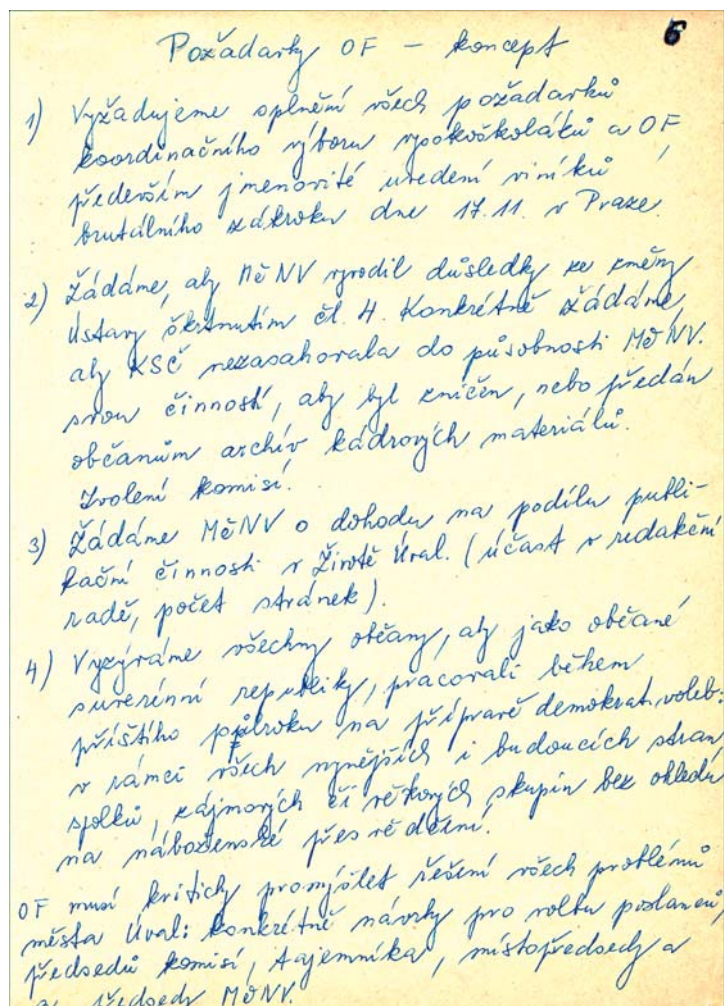
Občanské fórum Úvaly

Z osobního archivu Lenky Mandové

Téměř současně vzniklo OF v sokolovně, podniková OF byla založena také ve zdravotním středisku, národním podniku Masna a Uniposu. Během následujícího týdne se obě první občanské skupiny společně zaregistrovaly v koordinačním centru OF v pražském Špalíčku. Právě odtud totiž přišla instrukce, aby se občanské skupiny ve městech a obcích sjednotily. Společné Koordinační centrum úvalského OF pak působilo v (dnes už bývalém) Kulturním domě Marie Majerové ve Smetanově ulici v prostorách za scénou a v nářadovně sokolovny. V koordinačním výboru asi stopadesátičlenného OF

pracovali Radko Manda, Petr Tesař, Oldřich Kovář, Miroslav Manda st., Josef Mestek, Petr Pazourek, Jan Pergler, Stanislav Sedlmajer, Lenka Mandová, Ivana Budařová, Václav Tůma, Roman Procházka a Eduard Ťupa. První tři vystupovali jako mluvčí a vedli později většinu jednání s MěNV.

V prvních dnech se hodně spekulovalo o budoucnosti, diskutovalo se o tom, kam se politický vývoj pohne dál. „Neměli jsme představu, co nás čeká, nikdo z nás neměl moc ponětí, co je svoboda, nevěděli jsme, jak to bude. Myslím, že jsme si v té době neuvědomovali, co všechno nevíme. Přistupovali jsme k tomu s nadšením a nevědomostí. A taky s vírou, že jednou tu budeme žít 'jako na Západě'. Schůzky měly ze začátku jistý nádech tajemna,“ vybavuje si atmosféru prvních setkání Petr Pazourek. Lenka Mandová vyzdvihuje několik důležitých osobností, které pomáhaly formovat představy mladších revolucionářů: „Měli jsme to štěstí, že s námi byla v začátcích ještě ta generace, která se narodila ve 20. letech – můj tchán Mirek Manda, taky Oldřich Kovář, Stanislav Sedlmajer, lékárník Jiří Zbejval, skauti Radko a Milan Fidlerovi, Miroslav Klouda a další. Od nich jsme se učili, jak napsat prohlášení, jak vůbec diskutovat, co jsou občanské svobody a podobně.“



Z osobního archivu Lenky Mandové

Počáteční stanoviska úvalského OF reagovala na situaci v Praze: připojilo se k požadavkům ústředí OF na uskutečnění svobodných voleb, podpořilo generální stávku i kandidaturu Václava Havla. Text prvního prohlášení úvalského OF k úvalské politice pak mimo jiné žádá, aby KSČ nadále nezasahovala do chodu MěNV, požaduje účast v redakci Života Úval a vyzývá k aktivitám občanské společnosti.

K dosažení posledního z cílů potřebovalo relativně nepočtené OF navázat kontakt s úvalskými občany. „Před nádra-

žím byla nástěnka OF, staral se o ni penzista pan Štoviček. Byl nadšeným členem OF, vždycky ochotně nabízel pomoc. Říkal 'dejte mi, co mám roznést, co je potřeba zapíšu, sepišu, já mám dost času, když jsem v důchodu....'. Dával tam zprávy z jednání, plakáty a letáky,“ vypráví Petr Pazourek. Další dobrovolníci a dobrovolnice vyráběli plakáty. V průběhu prosince se podařilo získat redakci měsíčníku Život Úval, a tak mohli Stanislav Sedlmajer, Lenka Mandová a Miloš Měšťánek začít připravovat lednové číslo.

Tváří v tvář občanům představilo místní OF své názory na situaci v zemi i ve městě poprvé v pátek 8. prosince v Kulturním domě Marie Majerové. Sál praskal ve švech, přišlo možná až šest set lidí, dvakrát víc, než bylo míst k sezení. Večer moderoval Jan Pergler, který si však dobře nevzpomíná, jak ke své roli přišel: „Byl jsem v Úvalech nový, právě jsem se sem příženil. Pracoval jsem na Stavební fakultě ČVUT, pohyboval se mezi stávkujícími studenty a nestyděl jsem se mluvit před publikem. Tak možná proto mě vybrali.“ Radko Manda jeho domněnku potvrzuje: „Byl vlastně reprezentantem studentů, navíc pro Úvaláky neznámým, a tak nezatíženým jakoukoli minulostí. Jeho žena byla velice aktivní v prostředí úvalského sportu.“ Perglerův neformální, „jakoby studentský“ projev si vybavuje i další z účastníků setkání: „Bylo to příjemné, kontrastovalo to s projevy stranických funkcionářů, na které jsme byli všichni zvyklí,“ popisuje Ivan Černý.

O situaci v Praze přijeli pohovořit umělci Pavlína Filipovská, Petr Nárožný a Karel Štědrý, společně se zástupci Koordináčního výboru stávkového centra studentů. Do paměti přítomných se zřejmě nejvíc zapsal projev úvalského studenta Pavla Kroba, který dramaticky vylíčil své osobní zážitky z Národní třídy 17. listopadu. Celý text jeho projevu si můžete přečíst na straně 18.



Z osobního archivu Jiřího Štorka

Ledy praskají: plenární zasedání MěNV

O veřejná plenární zasedání MěNV, na nichž se několikrát do roka scházelo všech 58 poslanců výboru, zpravidla nejevilo mnoho občanů zájem. Pavla Chabrová proto naplánovala na prosincové plénum doprovodný hudebně-zábavný program, s představou, že na kulturu se obecnost přiláká. Měl jej uvádět tehdy již velmi oblíbený moderátor Jan Rosák.

Na plénu, v úterý 19. prosince, byl sál kulturního domu skutečně napěchovaný, lidé zaplnili i uličky. V rychle se měnící politické situaci však většina z nich nepřišla na koncert, a dokonce ani na Jana Rosáka, ale v očekávání, že se dozví více detailů k současné politické situaci. „V zákulisí proběhla vzrušená výměna názorů, ve které jsme se snažili paní tajemnici přesvědčit, aby muzikanty s Rosákem poslala domů, ona to nechtěla úplně vzdát. Nakonec jsme došli ke kompromisu a hudební vystoupení se zkrátilo asi na půl hodiny,“ vybavuje

Městský výbor Národní fronty a Městský národní výbor Úvaly zve občany na
plenární zasedání NV v úterý 19. 12. 1989 v 16,30 hodin v Kulturním domě M. Ma-
jerové v Úvalech.

Hlavní body programu: 1) Hlavní úkoly v kultuře
2) Zpráva o činnosti VLK
3) Návrh celoměstského závazku na rok 1990

Po skončení plenárního zasedání bude následovat kulturní program **"ŠTASTNÉ VÁNOCE"**
- pásmo vánoční hudby vážné i slavných evergreenů, prózy a poezie.

V programu vystoupí: Jan Rosák - moderátor ČST a ČS rozhlasu
Vinohradská kapela se svými zpěváky a sólisty

Vstupné: 20,- Kčs

Předprodej vstupenek na MěNV Úvaly

Život Úval 12/1989

si Ivan Černý. „Ale myslím, že hudbu nikdo moc neposlouchal,“ dodává s úsměvem.

Po krátké oficiální části plenárního zasedání MěNV přišla na řadu veřejná diskuse, v níž mimo jiné zazněly dva kritické příspěvky z řad publika. Libuše Mandová (maminka Radka Mandy) velice emotivně hovořila o propouštění a politické perzekuci nepohodlných učitelů, mezi nimiž byla i ona sama, zdůraznila odpovědnost komunistického režimu za uvěznění úvalského sociálního demokrata a učitele Bohumila Trnky v 50. letech. Její osobní působivý příběh kontrastoval s racionálním a do detailů sepsaným projevem bývalého předsedy komise pro výstavbu a předválečného úvalského skauta Miroslava Kloudy, ve kterém ostře zkritizoval práci MěNV a vyčetl vedení zanedbanou infrastrukturu města.

V mnoha ohledech bylo toto setkání přelomové pro vývoj v následujících týdnech a měsících. Sál ovládaly výčitky a vášně. Pro vedení MěNV bylo zasedání velkým fiaskem; dostalo jasný signál, že má malou přízeň občanů, a vyslechlo si mnohá obvinění z různých stran.

O dva dny později, ve čtvrtek 21. prosince, se na základě dohody z plenárního zasedání poprvé sešli zástupci OF s vedením MěNV k jednání u kulatého stolu. Občanské fórum zastupovali Oldřich Kovář, Radko Manda a Petr Tesař, za Československou stranu lidovou byl přítomen Antonín Štoviček. MěNV vedl předseda Jaroslav Pikner, místopředseda Ludvík Hauzvic a tajemnice Pavla Chabrová. Jako bezpartijní členové rady, kteří v té době již aktivně spolupracovali s OF, vystupovali v roli prostředníků poslanci Ivan Černý a Miroslav Šipovič.

Radko Manda si živě vybavuje odvahu Oldřicha Kováře, se kterou vyslovil nedůvěru předsedovi MěNV Piknerovi a požádal ho o složení mandátu. „Po výtkách vedení MěNV na adresu mluvčích OF způsobem 'A co vy jste učinili pro město? Jaké máte právo nás kritizovat?' odpověděl Oldřich Kovář: 'Pane předsedo, nepřišli jsme znevažovat Vaši práci, ale vy pracujete pro stranu, která Vás sem dosadila, pro komunistický režim, a proto musíte odejít!,'“ konfrontoval ho prý z očí do očí. I na Ivana Černého udělal stejný moment silný dojem: „Na něco takového jsem nebyl zvyklý, nebylo běžné říkat lidem věci narovinu, jen tak někomu oznámit 'Vy sem nepatříte!'“

Občanské fórum dále žádalo personální rekonstrukci rady MěNV způsobem, který by odrážel novou politickou konstelaci. Mělo v ní zasednout více poslanců, kteří nebyli členy KSČ. Obě strany navrhly a pak společně odsouhlasily několik kandidátů z řad stávajících poslanců MěNV, kterým měla být uvolněná místa v radě nabídnuta na nejbližším zasedání, naplánovaném na začátek ledna. V této chvíli totiž ještě nebylo možné nominovat do rady nikoho, kdo nebyl řádně zvoleným poslancem MěNV. Zákon umožňující kooptaci nevolených kandidátů schválila Česká národní rada až koncem ledna 1990. Vedení města se podle návrhu OF měla ujmout dosavadní tajemnice Chabrová. Ač ke své kariéře potřebovala soudružskou angažovanost, mnozí ji vnímali jako pracovitou

ženu, které záleželo na tom, aby se Úvaly rozvíjely; aktivně se zasazovala především o zahájení výstavby inženýrských sítí, letitého nedostatku městské infrastruktury. Místopředsedy by se stali nestraníci Ivan Černý a Miroslav Šipovič. Tajemnice však oznámila svůj úmysl na všechny funkce v radě naopak rezignovat, a to včetně složení poslaneckého mandátu.

Hrozící rozpad rady vyvolal obavy mezi řadovými pracovníky MěNV, kteří se ve vyjádření adresovaném radě i předsedovi ONV Praha-východ postavili za setrvání stávajícího vedení:

Poslady OF

1) odstoupení J. Piknera
2) rekonstrukce rady - přerada bezpartijních

místo předsedy: (2 nestraníci, 1 straník)

Tajemnice: zachovat kontinuitu
kontrola = spolupráce triumvirátu

Z osobního archivu Lenky Mandové

„Za současné politické situace i s ohledem na rozpracované úkoly a nedořešené obsazení Městského národního výboru nepovažujeme odstoupení vedoucích funkcionářů MěNV Úvaly za správné a v dané situaci vhodné. Otázka volby vedení MěNV by dle našeho názoru měla být řešena řádnými svobodnými demokratickými volbami“, stojí v prohlášení podepsaném jedenadvaceti zaměstnanci národního výboru z 29. prosince 1989.

Labutí píseň MěNV: rada odchází

Hned po Novém roce, ve středu 3. ledna 1990, se sešlo mimořádné zasedání rady MěNV, následované setkáním u kulatého stolu se zástupci OF Oldřichem Kovářem, Radkem Mandou a Petrem Tesařem. Zúčastnili se ho i poslanci nominovaní v prosinci na místa v radě.

Ze zápisu je patrná napjatá atmosféra jednání. Písemnou žádost o uvolnění z funkce, odůvodněnou událostmi z plenárního zasedání 19. prosince, podal místopředseda Hauzvic. Mnoho dalších podmínilo své další působení ve funkci setrváním vedení MěNV, případně alespoň paní tajemnice Chabrové, jež pro ně představovala záruku zachování kontinuity v práci úřadu. Jeden z poslanců jasně převládající pocity shrnul: „Celou situaci drží v ruce předseda a tajemnice, a proto s jejich demisí odejde celá rada NV, a tato situace bude mít neblahý dopad na celé Úvaly.“ Sama tajemnice už ale byla rozhodnuta, že odejde. V zápise stojí, že ji k odchodu přimělo plenární zasedání a slova, která na něm padla z úst Miroslava Kloudy a Libuše Mandové. Stěžovala si také na náročnost funkce, jež by v nových podmínkách a pod velkým tlakem, který cítila, byla ještě obtížnější. „Myslím, že byla také hodně přepracovaná, neměla sílu ujmout se toho, co po ní OF žádalo,“ domnívá se Ivan Černý. Přesvědčování se proto minulo účinkem, svůj názor nezměnila. V závěrečném usnesení stojí:

„Funkcionáři NV trvají na svém odstoupení a v tom případě odstupuje i celá rada NV a předseda VLK (Výboru lidové kontroly, pozn.red.).“

Oldřich Kovář, Radko Manda a Petr Tesař byli s rozhodnutím rady následně seznámeni. Ještě jednou vyzvali přítomné, zda někdo z nich nechce pokračovat, když nedůvěra byla vyjádřena jen některým funkcionářům. Zopakovali svou podporu tajemnici, aby setrvala ve funkci alespoň do svobodných voleb. Marně. Místo toho došlo na ostrá slova a obvinění z úst Ludvíka Haužvice na adresu OF, které označil za viníka krize ve správě Úval.

Navzdory tomu, že se pokus o kompromis příliš nezdařil, dosáhla OF důležitých úspěchů. Cesta ke splnění základního požadavku OF, rekonstrukce rady MěNV, byla otevřena odstoupením (skutečným nebo avizovaným) mnoha jeho členů včetně vedoucích funkcionářů. Přijat byl i návrh OF na doplnění rady MěNV o nečleny KSČ. Ze stávajících poslanců, navržených na prosincovém jednání, souhlasili s prací v radě čtyři. Jenomže přišla další komplikace.

Krátce po setkání, v pondělí 8. ledna, rezignoval na všechny funkce v městské samosprávě Miroslav Šipovič. Byl tím, kdo snad nejintenzivněji přesvědčoval tajemnici Chabrovou, aby zůstala. Ostře se také ohradil proti nařčení OF některými členy rady, že v Úvalech působí destrukci MěNV: „To nepokládám ani za pravdivé ani za čestné stanovisko. Vycházím z toho, že OF žádnou destrukci nechtělo. Všichni dobře víme, že požadavky OF spočívaly v tom, že se předpokládá odchod předsedy NV a požadovala se rekonstrukce rady NV. (...) Tato zřejmá snaha znemožnit OF v Úvalech, označit ho za viníka rozpadnutí NV, mne naprosto znechutila. (...) Destrukci provedla samotná rada, samotní poslanci, vedeni v podstatě osobními důvody, z vlastního rozhodnutí na základě vlastní úvahy, a to v momentě, kdy to po nich nikdo nechtěl, a zvláště to nechtělo OF. (...) OF nemůže nést odpovědnost za nynější stav NV v Úvalech“, stojí mimo jiné v jeho rezignačním dopise.

Hledá se předseda MěNV: zn. spěchá!

„Mysleli jsme, že jsme vyhráli, oni věděli, že prohráli,“ shrnuje výsledky jednání mezi OF a MěNV Petr Pazourek. A s úsměvem dodává: „Pak se ale někdo zeptal: A co teď? Nastalo velké ticho, pak spousta důvodů: já nemůžu, já jezdím do práce, já dělám do večera, já jsem už penzista, už mi neslouží zdraví.“

Jisté bylo, že abdikací vedoucích funkcionářů k 31. lednu 1990 zůstanou Úvaly bez vedení. Jednotliví členové rady MěNV postupně v průběhu ledna skládali mandáty. OF se proto ihned pustilo do horečného hledání lidí, kteří by nastoupili na uvolněná místa v radě MěNV. Na pátek 2. ledna svolal koordinační výbor druhé setkání OF s občany v kulturním domě, aby je seznámil s vývojem situace a s problémy v samosprávě. V hledání nového předsedy MěNV však žádoucí výsledek nepřineslo. Celkem pět oslovených kandidátů – Vladimír Kazda, Miroslav Klouda, Miloš Němec, Oldřich Kovář a Ivan Černý – se z různých důvodů k možné kandidatuře vyslovilo zamítavě. Také mladší generace revolucionářů, tehdy třicátníků, si představovala svou budoucnost jinak. Navrácená svoboda jim otevřela nové možnosti: „Já jsem byl demonstrem komunistického režimu, ale aktivním politikem jsem se stát nechtěl. Nebyl jsem na to zralej. Chtěl jsem svobodně žít, cestovat, být nějaký čas v zahraničí. Jakmile na konci února proběhla rekonstrukce rady MěNV, cítil jsem, že se nám podařilo dostat řízení věcí veřejných do správných rukou, stáhl jsem se z veřejného života. Považoval jsem svou misi revolucionáře za ukončenou,“ přiznává Radko Manda.

Celý leden probíhaly v OF intenzivní diskuse, ve vzrušené atmosféře rostoucí nejistoty se probíraly různé varianty. OF veřejně vyzvalo občany, aby předkládali návrhy kandidátů ze svého okolí na uvolněná místa předsedy a místopředsedy MěNV i tajemnice/tajemníka MěNV, stejně jako na doplnění poslaneckých míst MěNV. Podpisové archy schraňovala opět paní Budařová v knihkupectví.

OF

O CO VLASTNĚ JDE OBČANSKÉMU FÓRU V ÚVALECH?

Jde mu o to, aby se zaktivizovali lidé, vyšli ze svých ulit a dokázali, že Úvaly nejsou noclehárnou Prahy, že lidé dokáží rozhodovat o věcech svých a uplatnit tak prostřednictvím svých zástupců, poslanců, svůj názor a ovlivnit současný vývoj společenské situace. Jak dalece se to daří, těžko posoudit, ale rozhodně výsledkem nového snažení bylo plenární zasedání MěNV, na němž došlo k volbám nových poslanců a konstitování rady NV, funkce předsedy, místopředsedy a tajemnice MěNV. V nich většina občanů, alespoň doufám, vidí opravdové zástupce, kteří budou určovat budoucí chod naší obce dle nejlepšího vědomí a svědomí. Mají dnes naši důvěru. To, že jsme jim ji dali, by mělo také znamenat, že jako občané jim budeme k dispozici každý dle svých možností a schopností. Jenom takto budeme moci naše město dobudovat a chránit, aby se nám všem zde žilo dobře. Vedle iniciativy bude zapotřebí velkých finančních částek, které však chybějí v celé republice.

Jde o to, aby občané ztratili vůči NV a jeho zastupitelským sborům jakýsi zvláštní pocit strachu, aby nevzhlíželi k funkcionářům jako k odlidštěným bytostem, majících nad nimi moc, ale naopak jako na své sousedy, které pálí ty samé problémy jako je samotné a kteří mají zájem je řešit ku prospěchu nás všech. Aby občané nechodili kolem budovy MěNV a přitom se domnívali, že za jejími zdmi sedí úředníci snažící se rozkopat silnice, pokutovat občany a vůbec všemožně znepříjemnit nám všem život, ale naopak aby věděli, že NV je tu se svými odbory pro nás a že i přes letité problémy se snaží pomalu vykročit k takovým Úvalům, jaké kdysi byly. Aby potomci dnešních Úvaláků mohli s obdivem v budoucnu listovat knihou Úvaly jindy a nyní: s datem vydání 199?, v níž budou popsány oblasti života naší obce minimálně tak, jako ve vydání z roku 1932.

OF zve iniciativní občany k práci v koordinačním centru, které se schází každé pondělí od 19,00 hodin v budově MěNV

Ing. Radko Manda
mluvčí OF v Úvalech

Vedle jednání o otázkách praktické politiky se ve stejné době OF snažilo otevírat veřejnou diskusi o širším kontextu správy věcí veřejných. Před plným sálem Kulturního domu Marie Majerové promluvil na konci ledna například univerzitní profesor Milan Machovec. „Měla jsem pocit, že je třeba mluvit o otázkách morálky a humanismu, a přednáška o Tomášovi G. Masarykovi a demokracii mi přišla velmi vhodná, až potřebná,“ vysvětluje její organizátorka Lenka Mandová.

V pondělí 29. ledna 1990 se na MěNV sešli zástupci Občanského fóra, Komunistické strany Československa a Národní fronty, aby dořešili otázku vedení města před nadcházející abdikací starého vedení. Radko Manda přednesl návrh OF, aby se předsedou rady MěNV stal jediný člen z původní rady Ivan Černý, jako místopředseda byl delegován poslanec Miloš Němec a jako tajemnice Jana Tůmová, která získá poslanecký mandát kooptací. „Já jsem podepisoval protokol, kterým jsem jako poslední člen rady celý MěNV přebíral. To znamená nejen podpisové právo k účtům, ale všechno komplet, veškerý movitý i nemovitý majetek města, i jednu zrezivělou škodovku,“ vypráví Ivan Černý. „To byl konec ledna. V té době jsem ale pořád ještě nemínil osobně zůstat ve funkci předsedy MěNV a OF v té době vyvíjelo stále velké úsilí sehnat nové vedení,“ upřesňuje.

Během následných setkání však Ivan Černý funkci předsedy přeci jenom přijal. „Jedním z hlavních argumentů pro mé přesvědčování sebe sama byly rozestavěné stavby v Úvalech: plynovodní a vodovodní řady, budova zvláštní školy. Tako-

vým posledním popostrčením bylo, když Havel řekl, už jako prezident, že žádá lidi, kteří se nějak angažovali a mysleli si, že se za týden zase vrátí ke své normální práci, aby se ujali veřejných funkcí aspoň do prvních svobodných voleb,“ popisuje klíčový okamžik. Jeho rozhodnutí přineslo členům OF velkou úlevu: „Byl jsem rád, že se toho Ivan Černý ujal, a nás, kooptované, naučil, jak se co dělá, všechny ty procesy, pravidla, hlasování... Hrál nezastupitelnou roli, byl tím, kdo udržel správu města. Díky tomu byl přechod docela plynulý, Úvaly neupadly do chaosu a mohly zahájit novou etapu kostrbatého rozvoje,“ hodnotí Petr Pazourek.

Poslední únorový den roku 1990 tak mohla na plenárním zasedání MěNV proběhnout volba nových kooptovaných radních MěNV z řad zástupců OF, jak bylo v minulých týdnech dohodnuto. Kooptace ukončila první fázi porevoluční transformace. Obnovená rada MěNV dovedla Úvaly k prvním svobodným volbám v listopadu 1990, které vyhrálo Občanské fórum.

Na předchozích řádcích jsme se pokusili co nejvěrněji zachytit dnes již historické události přelomových dní na konci roku 1989 a prvních měsíců roku následujícího. Nevešlo se sem však všechno a za minulostí se neohlédly zdaleka všichni ti, kteří svým dílem k sametové revoluci v Úvalech přispěli. I jim patří dík.

*Za sametově revolučními měsíci v Úvalech se ohlíželi
Ivana Budařová, ing. Ivan Černý, ing. Radko Manda,
PhDr. Lenka Mandová, Petr Pazourek, Ing. Jan Pergler.*

VZPOMÍNÁNÍ SEPSALA KATEŘINA WERKMAN.



Nikola, 3.C

Vzpomínka na Národní třídu 17. listopadu 1989

Domluvili jsme se s kamarády ze školy (studoval jsem VŠE v Praze), že se zúčastníme povolené manifestace vysokoškolského studentstva 17. listopadu 1989 na Albertově. Akci oficiálně pořádal Svaz socialistické mládeže a měla končit položením kytek na Vyšehradě. Na Albertově jsme si nejdříve vyslechli projevy studentských představitelů, na svou dobu poněkud odvážné. Po jejich skončení se dav vydal směrem na Vyšehrad. Protože jsme se měli ještě s někým sejít, čekali jsme, až celý průvod projde, a tím jsme se ocitli na konci celého shromáždění. Došli jsme na Vyšehrad, kde jsme poslali dál všechny přinesené květy.

Na Vyšehradě se dav spontánně rozhodl pokračovat a projít Prahou. Někdo zavelel „čelem vzad“ a my se rázem dostali do čela celého průvodu. Směr cesty se vyvíjel podle toho, kam nám umožnily zátarasy pořádkových sil. Pokoušeli jsme se nejdříve dostat směrem na Pražský hrad, ale most přes Vltavu zahradila Veřejná bezpečnost. Proto se dav rozhodl pokračovat Národní třídou směrem na Václavské náměstí.

Na křižovatce se Spálenou ulicí jsme však narazili na policejní kordon příslušníků SNB, kteří měli na hlavách bílé přilby a před sebou drželi plexisklové štíty. Pár metrů před nimi jsme se zastavili a začali s nimi vyjednávat, aby nás pustili dále. Dívky dávaly policistům za štíty květiny, ale příslušníci byli neoblomní. Manifestace se zde tedy zastavila a my čekali, co bude dál. Dopředu to nešlo a po nějaké době to nešlo ani zpět. SNB pomocí obrněných transportérů se sítěmi uzavřela dav na Národní třídě mezi kordonem policajtů u Spálené ulice a vzadu u ulice Mikulandské. Neměli jsme možnost úniku. Kamarádům Honzovi (Jan Víška, pozn. red.) a Gábině se podařilo proklouznout mezi transportéry a odejít, já s Bárou (Barbora Kurucová, pozn. red.) jsme tam zůstali. Chvilími jsme stáli, chvílemi posedávali a netušili jsme, co se chystá. Skandovali jsme „pusťte nás domů“ a „máme holé ruce“ a snažili jsme se ze sevření dostat, ale bez úspěchu.

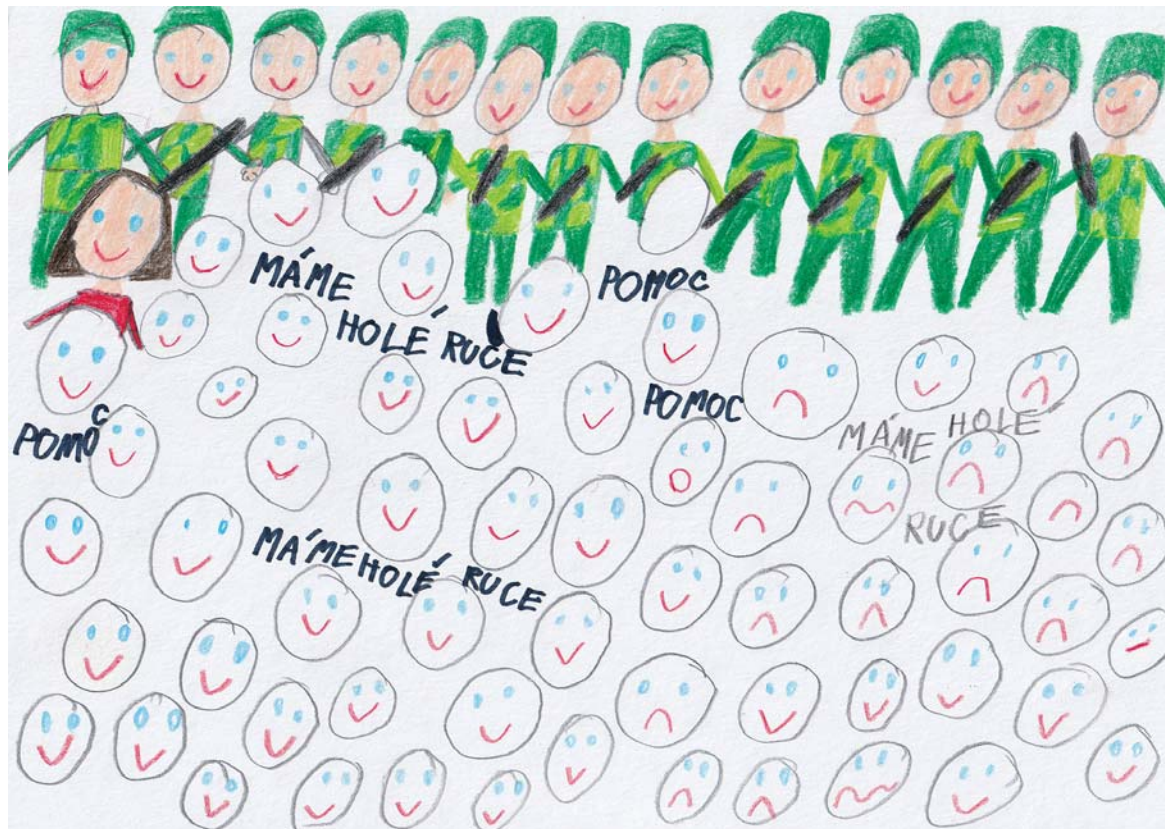
Najednou jsme cítili, že je dav zezadu a zleva tlačení na pravou stranu směrem k výloze před podloubím. Natlačili nás tam takovou silou, že křehčí dívky nemohly dýchat a všichni jsme měli co dělat, abychom se udrželi na nohou a nebyli davem ušlapáni. Tlak byl tak silný, že se prohýbala výloha, na kterou jsem byl natlačen, až jsem měl strach, že praskne. Takto namačkání jeden na druhého jako sardinky jsme stěží mohli dýchat. Z podloubí Kaňkova domu pak vyběhlo „komando“ příslušníků oblečených v maskáčích (tzv. jehličí) a z davu vždy „vykouslo“ pár nešťastníků. Když jsem byl i já takto oddělen, jednoho na druhého nás doslova naházeli na hromadu u kraje podloubí. Pak nás postupně zvedali a za doprovodu nadávek typu „já vám dám stávkovat, vy svině“, ran obuškem a kopanců nás posílali do tmavého podloubí směrem k Mikulandské ulici. Tam stáli po obou stranách za každým sloupem příslušníci v červených baretech s obuškem. Každý jsme si jednotlivě touto „uličkou“ prošli. Bára šla přede mnou a já viděl, jak schytala několik ran obuškem zezadu přes nohy, až málem upadla. Také já jsem dostal rány přes záda a ruce, kterými jsem si kryl hlavu. Navrch jsem schytal pár kopanců vojenskými bagančaty, jeden „dobře mířený“ i do rozkroku. Naštěstí mě trefil jen do třísel, ale moc nechybělo...

Jakmile jsme si prošli trestnou uličkou v podloubí, dostali jsme se do Mikulandské ulice a nejkratší cestou jsme pokračovali na Masarykovo nádraží (tenkrát nádraží Praha-střed) a domů. Na jednu stranu jsme byli otřeseni, na druhou stranu rádi, že jsme to přežili bez většího úrazu, ale zejména neuvěřitelně naštvaní a rozhořčení brutalitou, hněvem a arogancí zasahujících příslušníků SNB. Bylo zřejmé, že se nás tehdejší vládnoucí nomenklatura snažila zbít a zastrašit proto, abychom si příště nějaké protesty a demonstrace rozmysleli. Asi sami netušili, jakou vlnu nesouhlasu a protestu tím rozpoutají. Nejen studentů, kteří se zúčastnili povolené a pokojné demonstrace, rodičů, kterým zmlátili jejich děti, ale i dalších občanů, kteří se od přímých účastníků teprve se zpožděním dozvídali, co se vlastně v Praze sta-

lo. Vládní komunistická propaganda se sice snažila dezinformovat, ale díky výjezdům studentů a umělců do ostatních měst a obcí se všichni občané postupně dozvěděli pravdu o 17. listopadu 1989.

Hned 20. listopadu jsme zjistili, že školy vyhlásily stávkou, a že se (tuším) na DAMU sbírají svědectví přímých účastníků demonstrace, a tak jsme tam s Honzou zašli sepsat své zážitky. Zároveň jsme „nafasovali“ studentské výzvy, které jsme vlepovali po Úvalech, abychom informovali spoluobčany o studentských požadavcích. A komunistický systém se začal pomalu hroutit...

PAVEL KROB



Müj Saisa a 17. lissopad 1989

Ирина Викторовна

Takovi 17. listopadu 1989 bylo 14 let. Proto
byl velmi mladý, na to, aby chápal politický
význam událostí, které tenho den započaly.
Vzhledem k tomu, že jeho rodiče nebyli
členové komunistické strany Československa
a jeho děda patřil k opozičnímu režimu
(byl to spisovatel a novinář), tak si
táta uvědomoval význam tohoto dne
pro budoucnost.

Ve dnech, které následovaly se svojí ma-
mou účastnil demonstrací na Václavském
náměstí, které následovaly. Zde s davem
zpíval protestní písně Karla Křehla,
který se vrátil z emigrace i proto,
že byl také členem klubu jeho přátel.

Udalosti kolem 17. listopadu 1989 mechařují
v sílenci velké hářidek, neboť mě hářidému
je dopřáno hářit v sílenci revoluci.

Tabular



SAMETOVÁ REVOLUCE

Zeptala jsem se táty, jak ji prožíval.

Pak mi táta začal vyprávět, jak to tenkrát bylo.

To, že se něco dělo 17.11. pozdě večer na Národní třídě, se dozvěděl od lidí, co vystupovali z vlaku. Začli vyprávět o tom, jak tam na ulici napadla policie studenty, a dokonce prý to jeden ze studentů nepřežil.

Chvilku se s těmi lidmi bavil, vyzvala a pak šel domů. Chtěl to všechno říct mámě, ale ta už vše věděla z tehdy zakázané rozhlasové stanice "Hlas Ameriky". Když se jí zeptal, co tomu říká, odpověděla, že bude zase spousta lidí potrestána a stejně se nic nezmění, protože komunisti žádné změny nedopustí. Do víkendů se pak táta sešel s kamarády a bavili se o tom, co asi bude dál a jestli se bude na ulicích ještě něco dít. Když přišel do Karlína do práce, viděl u vратnice milicionáře se zbraněmi v ruce a tu chvíli mu došlo, že se děje něco velkého a policie a komunisti mají strach. Apoledne šel z práce a před jednou vysokou školou potkal hlouček studentů. Dal se s nimi do řeči, řekli mu o vyhlášení stávky studentů na různých školách a o tom, jak připravují demonstrace na Václavském náměstí. Druhý den se táta vydal na Václavské náměstí, zvědavý, co se tam bude konat. Bylo tam strašně moc lidí, asi stovky tisíc. Z balkonu Melantrichu promlouvali k demonstrantům známé osobnosti, hlavně herci a zpěváci, a hlavně Václav Havel, který oznámil založení Občanského fóra. Jeho členové přečetli požadavky vůči komunistické vládě. Pak už chodil na "Václavák" každý den cinkat klíčky. Myslel si, že více lidí už na jednom místě být nemůže, ale sobotní demonstrace na Letenské pláni ho překvapila a ohromila. Bylo tam snad skoro milion lidí.

Pak šel ještě na demonstraci v prosinci, kdy komunistický prezident Husák jmenoval, novou nekomunistickou vládu. Dne 29.12.1989 byl zvolen prezidentem republiky Václav Havel a táta věděl, že máma neměla pravdu, protože se vše obrátilo k lepšímu. ke svobodě!

Župana' Karolina F.B

MOJE RODINA A ROK 1989

Moje rodina byla rok 89 jako osvobození. Mohl se už starat do svých zemí, a každý člověk mohl prosadit svůj názor. Četala jsem se celkově tři členů. Babičky, dědy a mamky. Lácinu d nejstaršího, což je můj děda.

Děda: „Ja jsem jezdil na všechny demonstrace, které byly široko daleko. Moc jsem pracoval a někdy jsem nedostal explained ani nevím proč. Když už nastal konec, tak další lební přístroj jsme jeli celá rodina i praeparátové, prateky na dovolenou, už ani nevím, kam to bylo.“

Babička: "Ja jsem ten rok byla na mateřské. A všechno jsem jen sledovala nebo poslouchala. Děda vždycky chodí domů unavený a vyčerpáný. Pamatuju si, že jednou přišel domů celý utrávený, protože na něj pustili sloní plyn. Ale nakonec všechno bylo v pořádku!"

Hanka: "Já jsem chodila do 1. třídy a nějak jsem to reprizovala. Pamatuju si jen to, jak všichni lidé byli veselí a že všichni se radovali. A také jsem byla několikrát napomenuta, protože místo první učitelky měla Soudružku učitelku. Všem dětem pletli hlavy."

To je všechno, co jsem se dověděla. Já osobně jsem
velice ráda, že jsem v té době nežila.

Kubova' Peten

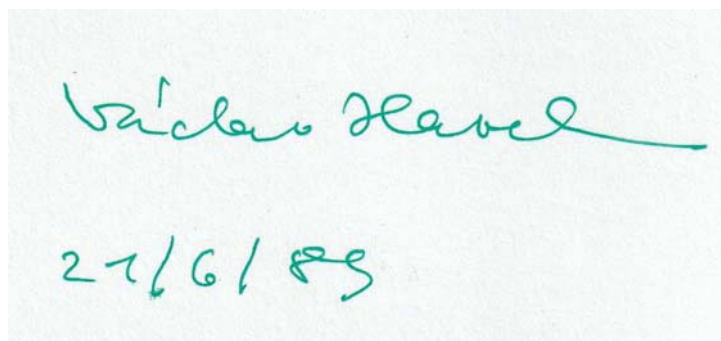
Nezapomenutelná vzpomínka z roku 1989

Lidská mysl je úžasné „zařízení“, někdy selže, někdy vyvstanou vzpomínky po letech, jindy nějaký střípek ze života stále v mysli zůstává. Jestlipak jsme tím v živočišné říši výjimeční? Často mě překvapí při sledování detektivky, jak na otázku vyšetřovatele „Kde jste byl před čtvrt rokem 30. dubna v 11 hodin dopoledne?“, ze sebe dotázaný vysype odpověď. „To jsem šel právě do městské knihovny odevzdat přečtené knížky a půjčit si další, a pak jsem okopával záhonek.“ Žasnu! Já si nepamatuji, co jsem dělal před dvěma dny, natož 30. dubna kterýkoli rok!

Jsou však situace, které utkví v mysli svojí výjimečností po celý život. A taková situace se mi přihodila právě před třiceti lety. Rád se o ni podělím, máte-li chuť si ji přečíst.

Možná někteří z čtenářů těchto řádků ví, že po dlouhá léta sbírám autogramy a autografy výjimečných osobností z různých oborů lidské činnosti. Jako člen Klubu sběratelů autogramů s kolegy navštěvuji pořady, kde se dá zajímavý podpis získat. Tak tomu bylo i v červnu 1989. Společnost DILIA (sdružení dramatických umělců) slavila výročí založení a někteří autoři byli pozváni na besedu do prodejny Československého spisovatele na Národní třídu, aby si povídali o své práci s těmi, které to zajímá. Samozřejmě jsme si to s kolegou sběratelem nemohli nechat ujít.

Když moderátor celé akce představoval příchozí, těšili jsme se, jak obohatíme naše sbírky několika dalšími přírůstky a připravili jsme si kartičky, na které podpisy sbíráme. Na besedu byli pozváni například Oldřich Daněk, Jiří Medek, Daniela Fischerová. Najednou se ozvalo: „Václav Havel“. Podívali jsme se na sebe s kolegou Zdeňkem a ujišťovali jsme se, zda opravdu padlo jméno Václav Havel. Nepřeslechli jsme se. Rozhodnutí bylo okamžité. Všechny kartičky, asi deset, necháme podepsat Václavu Havlovi. V té době jej většina národa znala pouze z novin a rádia jako největšího vyvrhele, škůdce a rozvratníka výdobytků socialismu, jak jej líčili komunisti, ovšem nikde žádná jeho fotografie. Teď před námi seděl a my konečně viděli, jak vlastně vypadá. Před několika dny byl propuštěn z vězení, kde seděl za účast na Palachově týdnu v lednu 1989 a za Několik vět. Tím to bylo neuvěřitelnější.



Probíhala beseda a já hořce litoval, že jsem si nevzal fotoaparát, který jsem většinou nosil s sebou. Smůla. Samozřejmě jsme hltali každé slovo a dotazy převážně směřovaly na Havla. Když pořad skončil, vyrazili jsme pro jeho autogram. Předkládali jsme jednu kartičku za druhou a najednou se podívil – proč tolik? Tak jsme mu vysvětlili, že jsme z Klubu sběratelů autogramů a máme mnoho kamarádů, kteří do sbírky touží mít jeho podpis, a tak jim kartičky rozdáváme. Nakonec jsem se odvážil zeptat: „Pane Havle, nepřišel byste na naši autogramiádu, pořádáme ji dvakrát do roka a další bude v listopadu.“ A on řekl památnou větu: „Když vy si troufnete a já nebudu zavřenej, přijdu!“ V tu chvíli se k němu naklonil pořadatel a říká: „Co si myslíte, byli tady?“ Odpověděl: „Ano a bylo jich tu dost. Ale nebojte se, venku je pozvánka na besedu, já šel kolem, uviděl

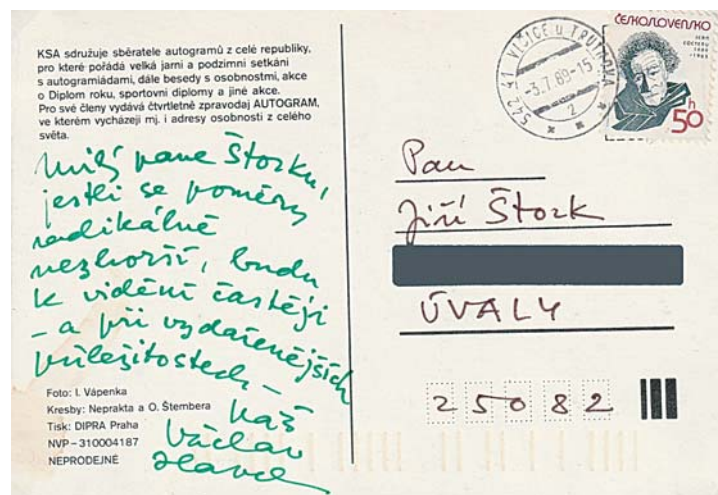
jsem ji, a protože se považuju za dramatika, tak jsem šel dovnitř, vy za to nemůžete.“ A my, když jsme to slyšeli a pak vycházeli, čekali jsme, že budeme buď zadrženi, nebo nám nějakí páni alespoň seberou ty podepsané kartičky. Ale nic takového se nestalo. Úžasný zážitek! Já jen litoval toho fotáku.

Jenže to nebyl konec. Rozhodli jsme se se Zdeňkem, že pro fotku si k němu dojdeme domů na nábreží, kde, jak mnozí věděli, bydlí. Než jsme tam šli, napsali jsme krátký vysvětlující dopis, kdyby třeba nebyl doma. A do dopisu jsme vložili náš klubový pohled, aby věděl, že nejsme žádní provokatéři, ale seriózní organizovaní sběratelé. Před jeho domem stála pověstná sledovací maringotka, odkud jej StBáci nespustili z očí. Vešli jsme do domu a hledali na vizečkách jeho byt. Byl až v posledním patře. Několikrát jsme zvonili, ale marně. Nikdo nebyl doma. Dopis jsme strčili pod dveře a scházeli po schodech a v každém patře čekali, že na nás vybafnou přísní páni s otázkou: „Co jste tady chtěli?“ Ale nikde nikdo, odešli jsme bez povšimnutí. Ani to však nebyl konec. Po několika dnech přišel poštou onen náš klubový pohled a na něm odpověď napsaná zeleným inkoustem, který Václav Havel používal. Zde je pro doplnění vzpomínky přiložen. Doma trochu zděšení, protože byl červenec 1989 a já si píšu s nejnebezpečnějším, dle komunistů, disidentem a zaprodancem západu. Ale nic se nestalo. A na pohledu, jak se sami můžete přesvědčit, nejprognostičtější sdělení „...budu k vidění častěji a při vydařenějších příležitostech.“ A já si později říkal, panečku, to byl prognostik, kam se hrabe Klaus a Zeman s jejich Prognostickým ústavem. A právě v listopadu se vše radikálně změnilo. Však víte.

Pozvánku jsme sice Václavu Havlovi na autogramiádu poslali, jenže vše se dalo do pohybu. Autogramiáda odpadla, mnoho z nás odložilo na čas shánění podpisů a vrhlo se do víru událostí. Sametová revoluce propukla. Václav Havel byl skutečně viděn daleko častěji. Jaro přineslo částečné uklidnění v nové situaci a my začali připravovat další autogramiádu a zvát na ni dříve nemyslitelné osobnosti – Martu Kubišovou, Jaroslava Hutku, Čestmíra Císaře, Jiřího Kantůrku a také pana prezidenta Havla. A nezapomněli jsme připomenout i onu jeho větu z června 1989: „Pane prezidente, zveme Vás na naši klubovou autogramiádu, v červnu jste nám v Československém spisovatelci řekl: ‘Když vy si troufnete a já nebudu zavřenej, přijdu. My si troufáme, Vy nejste zavřenej, přijďte’“. Bohužel z Hradu přišla omluva, že pan prezident je velmi zaneprázdněn, pozdravuje, ale omlouvá se. A tak se to opakovalo při každé další autogramiádě po několik následujících let.

Jeho podpisy ve sbírkách našich členů časem přibývaly i s fotografiemi, ale my s kolegou Zdeňkem a s několika kamarády měly ty nejvzácnější – z června 1989.

JIŘÍ ŠTORK



HISTORIE, KTERÁ SE MĚ DOTÝKÁ

SAMETOVÁ REVOLUCE OČIMA PRA/RODIČŮ

Jmenuji se MARTÍNEK a tohleje můj/moje DĚDA MÍRA...V roce 1989 mu/jí bylo právě 55 let
a takhle nějak vypadal/a.

Co dělal/a, když právě SAMETOVÁ REVOLUCE probíhala?

Podíval se na televizi a sledoval revoluci, naklídalo.

Na co si z této doby vzpomíná?

Jak se komunisté změnil na nekomunisty.

Co si vybaví, když se řekne SAMETOVÁ REVOLUCE?

Volba a volnost.**HISTORIE, KTERÁ SE MĚ DOTÝKÁ**

SAMETOVÁ REVOLUCE OČIMA PRA/RODIČŮ

Jmenuji se NIKOLA a tohleje můj/moje TATÍNEK.V roce 1989 mu/jí bylo právě 78 let
a takhle nějak vypadal/a.

Co dělal/a, když právě SAMETOVÁ REVOLUCE probíhala?

STUDOVAL VYSOKOU ŠKOLU V PRAZE

Na co si z této doby vzpomíná?

DEMONSTRACE, DISKUSE A ROZVOZ
LETÁKŮ, ZMĚNY VE SPOLEČNOSTI

Co si vybaví, když se řekne SAMETOVÁ REVOLUCE?

SKOBODA, SETKÁNÍ SE ZAUVÁŽIVÝMI
LIDMI, KONEC TOTALITY.**HISTORIE, KTERÁ SE MĚ DOTÝKÁ**

SAMETOVÁ REVOLUCE OČIMA PRA/RODIČŮ

Jmenuji se TEREZA a tohleje můj/moje MÁMA...V roce 1989 mu/jí bylo právě 14 let
a takhle nějak vypadal/a.

Co dělal/a, když právě SAMETOVÁ REVOLUCE probíhala?

MÁMA NASTOUPILA NA OBCHODNÍ
AKADEMII.

Na co si z této doby vzpomíná?

CHODILA NA DEMONSTRACE NA
VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ. PŘESTALY PLA-
TIT UČEBNICE, PANÍ UČITELKY PŘESTALY
BÝT SOUDRUŽKY.

Co si vybaví, když se řekne SAMETOVÁ REVOLUCE?

PŘEVRAŤ A ZAČÁTEK VELKÉ ZMĚNY.
PREZIDENTEM SE STAL VÁCLAV HAVEL.**HISTORIE, KTERÁ SE MĚ DOTÝKÁ**

SAMETOVÁ REVOLUCE OČIMA PRA/RODIČŮ

Jmenuji se Lejla a tohleje můj/moje Lejla...V roce 1989 mu/jí bylo právě 24 let
a takhle nějak vypadal/a.

Co dělal/a, když právě SAMETOVÁ REVOLUCE probíhala?

Byla na mateřské dovolené. Pořád
měla čas a chodila na Václavské ná-
městí na demonstrace

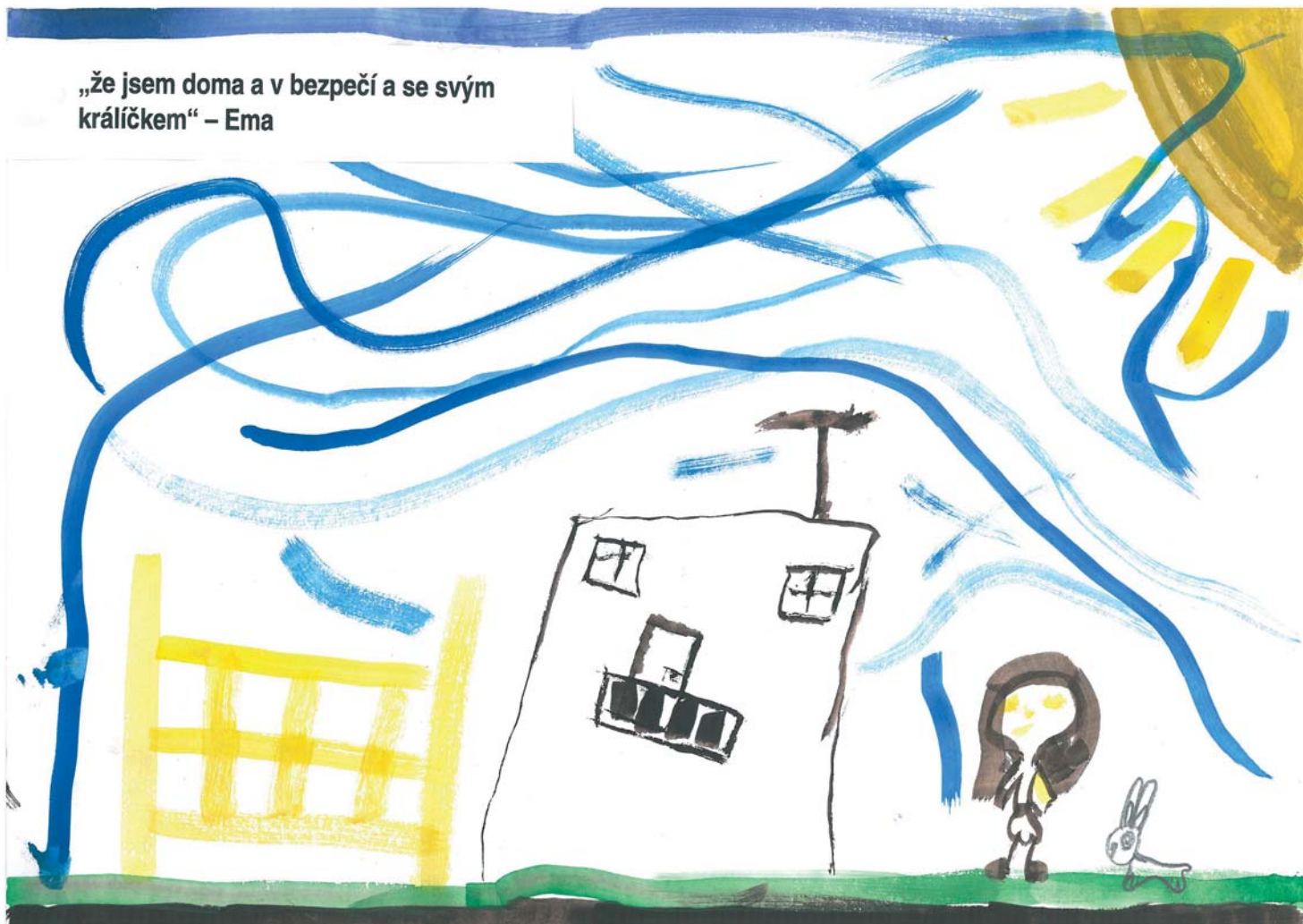
Na co si z této doby vzpomíná?

Václav Havel, odvaha studentů,
pád komunismu.

Co si vybaví, když se řekne SAMETOVÁ REVOLUCE?

Na úsměvu a smádku, lidé se
k sobě chovali hezky, slušně,
a všichni jsme byli plni naděje.

„že jsem doma a v bezpečí a se svým
králíčkem“ – Ema



Ema, ZŠ Heuréka

*Ljuboda je kdysi:
se mišou rozlíchával.*



Jan, 4.C

Se svobodou se dá naložit všelijak

Třicet let od Sametové revoluce. To zní jako vhodná doba k jisté sumarizaci. Kam se společnost posunula? A je naše pro západní směřování bráno jako pozitivní? Úspěch, neúspěch, nebo remíza? Se svobodou se dá naložit všelijak. Můžeme jí dál pěstovat, nebo jí svobodně zahubit.

Je mi dvaadvacet let. Jsem si vědom toho, že starší generace by můj názor na toto téma zakopala pod zem už jen z důvodu mého mládí, a samozřejmě proto, že prostě „nic nevím“. Docela zapšklost. Poslouchat mladou generaci je podle mě cesta, jak svobodu posunout zase někam dál. Všímám si toho, že starší generace nemá ani snahu tu dnešní chápat. Přitom je právě ona vzorkem oněch uplynulých třiceti let. Jestli je něco naprosto zřejmé, tak to, že generace mých vrstevníků je o mnoho otevřenější okolnímu světu. A je to logické. Modla mladých, tedy internet, je tím největším nástrojem globalizace. Tím se u mladších ročníků naprosto vymazal způsob černobílého pohledu na svět. A to je prevence svobody. Proč se v Číně, KLDŘ, ale i Rusku tolik dbá na kontrolu veřejného tisku? Právě proto, aby se onen komunistický, nebo rádoby „demokratický“ systém udržel u moci. Pokud bude mladá generace moci svobodně sledovat dění ve světě, rychle prozře. Když vidím tendence současných jistých politických stran o ovládnutí veřejnoprávní České televize, evokuje mi to totalitně režimní způsob jednání.

Můj názor na současný vývoj po třiceti letech od revoluce je takový, že stará generace se nezměnila. Protože morálka společnosti se nezmění společně s režimem. To by musel každý začít sám u sebe. A to není pohodlné. Stále smýšlí černobíle, ostatní západní národy jsou špatné, jelikož se mají líp, a progresse a vývoj jsou pro ně skoro sprostá slova. Zavřít se před světem a „my jsme ti jediní důležití“. Opomíjí fakt, že svět je dnes jeden velký organismus, který už dávno funguje na vzájemném propojení a spolupráci. Uzavírání se do vlastních skořápek je cesta zpátky na stromy. Organismus válčí sám se sebou je odsouzen k záhubě. A proto „mám růžové brýle na očích, jsem naivní, ničemu nerozumím, dám vám všem za pravdu za pár let“, a i přesto věřím nastupující generaci už opravdu svobodně smýšlejících lidí.

R. S.

Svoboda

Banány jsme kupovat nemohli, v té době, kdy jsme nebyli svobodní. Lží už bylo dost, máme toho dost!

Ted' už jsme svobodní, banány jsou výborný. Lží už bylo dost, máme toho dost!

Pak nastoupil Havel a svobodě velel. Lží už bylo dost, máme toho dost!

Havel byl ČSFR velký pán, to Vám teda povídám!

Žáci 5.B

Svoboda

Chceme získat pohodu, chceme taky konec lží. Vyhrajeme svobodu, komunisti ať jdou pryč!

Připomínáme si tento den, kdy byl komunismus poražen. V tuto dobu jsme se přestali bát, revoluce tomu dala start.

Zlo už bylo poraženo, můžeme zas klidně žít. Česko už je zase v poho, svobodně tu můžem' být.

Žáci 5.B

První rok nového věku

Sametová revoluce
osušila naše líce
od slzy, již ronili jsme
celých dlouhých dvacet let.
A my dlouze vydechli jsme
a fandil nám celý svět.

Tak udělali jsme první krok
a začínal nový rok.
Dlouhou cestu, ale ještě máme
všichni před sebou.

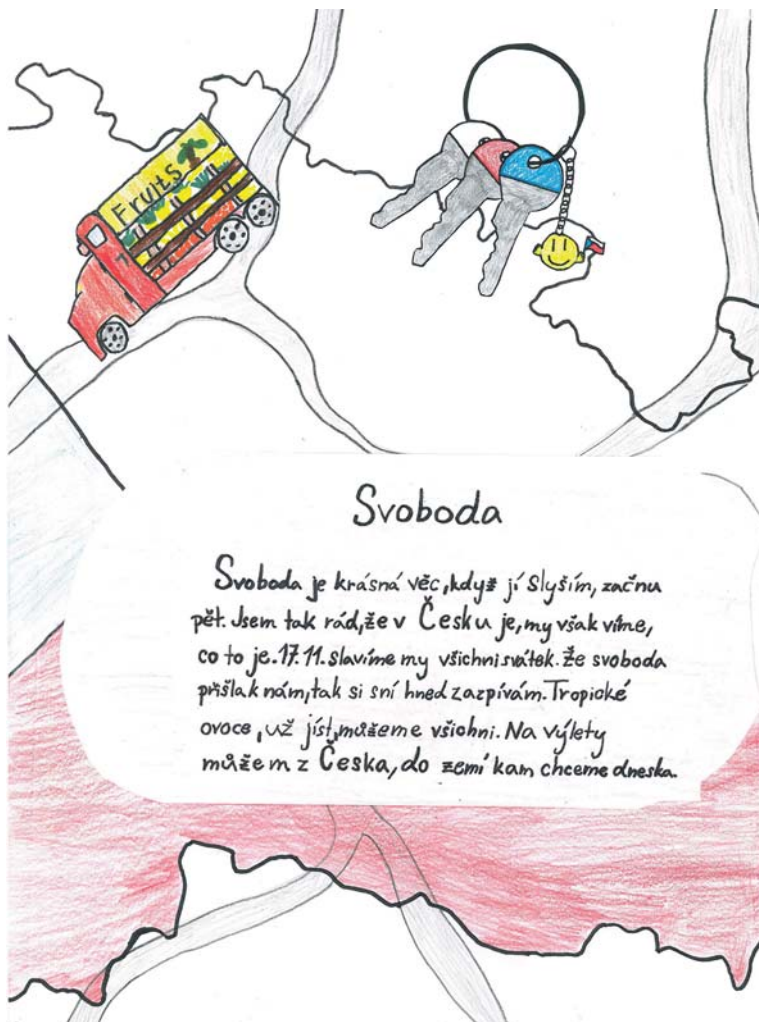
Nejvíce práce budeme mít
právě sami se sebou.

Setřást zvíře totality ze svých duší
čeká nás,
zahřát láskou naše srdce,
v kterých dlouho vládl mráz.

První rok nového věku
pro nás všechny začíná.
A naši hymnu zpíváme
co nás tolik dojímá.

D. K.

Psáno v euforii z čerstvě vybojované svobody
počátkem roku 1990.



Co pro mě znamená **svoboda** :

Táta a máma –

Já -

Svoboda :
neberou nám
domi a
nebo se
navzájem
nezabíjíme

Máma :

Svoboda = cestovat, studovat,
pracovat a hlavně, co z toho děláš.
Svobodně uděly, svoboda
myšlení. A to, že svoboda není
samozřejmost.

Táta :

svoboda = volnost

TONZÍK

Co pro mě znamená **svoboda** :

Táta a máma –

Já -

Pro mě znamená
Svoboda, že můžeš
jezdít k moři a
nejsou války
a lidé, že si
můžeš dělat
co chceš

SVOBODA PRO NÁS ZNAMENÁ:

- MÍT VLASTNÍ NÁZOR A POHLED NA SVĚT
- NEBÁT SE VĚCI VIDĚT JINAK
- VOLIT KOHO CHCEME A MÍT MOŽNOST TŘEBA I DEMONSTROVAT
- CESTOVAT, KAM CHCEME
- PRACOVAT, KDE CHCEME
- CHODIT DO KINA A DIVADLA, NA CO CHCEME
- ČÍST KNIHY, JAKÉ CHCEME
- POSLOUCHAT MUZIKU, NAKOU CHCEME

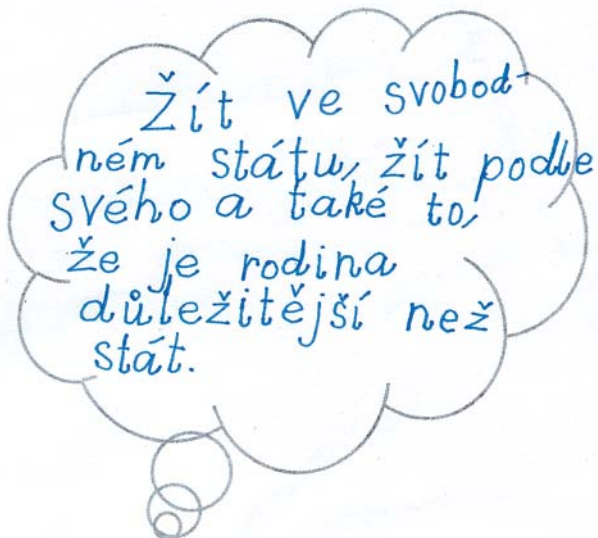
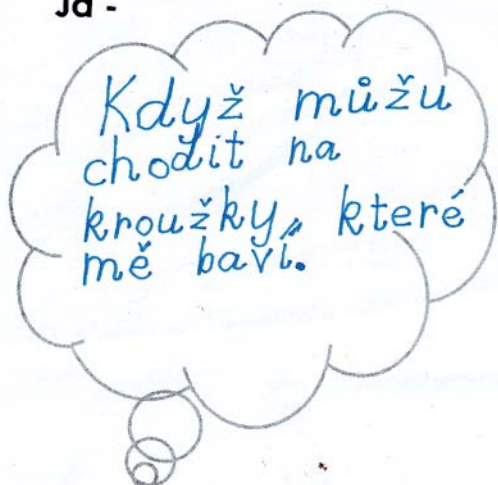
SVOBODA PRO NÁS ZNAMENÁ I RESPEKT
K OSTATNÍM, KTERÍ MOHOU VIDĚT VĚCI
ÚPLNĚ JINAK NEŽ MY.
V NEPOSLEDNÍ ŘADĚ PRO NÁS SVOBODA
ZNAMENÁ I ZLATOU OLYMPIJSKOU
MEDAILI V MODERNÍM PĚTIBOJI.

😊

Co pro mě znamená **svoboda** :

Táta a máma -

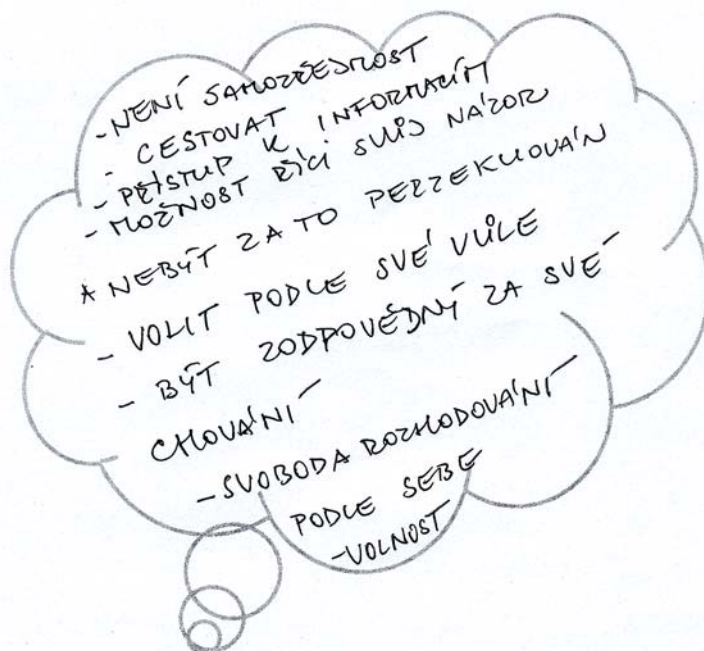
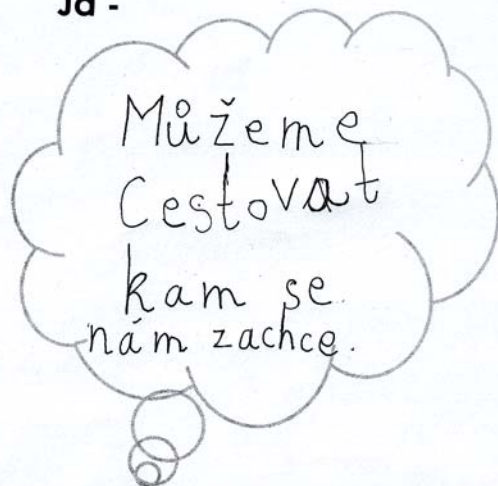
Já -



Co pro mě znamená **svoboda** :

Táta a máma -

Já -





Nela, 1.E



Nina, 1.E

Sametový kvíz

Přečetli jste si Zvláštní číslo Života Úval pozorně? Pokud ano, určitě dokážete odpovědět na následující otázky.

Své odpovědi na přiloženém ústrižku nám můžete přinést do Městské knihovny Úvaly do 30. listopadu 2019. Z těch správných pak v úterý 3. prosince 2019 vylosujeme tři výherce. Dostanou od nás nový komiks **TRIKOLORA** Martina Šinkovského a Ticha762, který vydalo nakladatelství CooBoo. Autoři v něm přibližují euforii a napětí revolučních dnů očima desetiletých dětí. Knihy do soutěže věnoval nakladatelský dům Albatros Media. Děkuje!



1. Petice z června 1989, kterou podepsalo více než čtyřicet tisíc československých občanů, a která mimo jiné žádala propuštění všech politických vězňů, svobodu shromažďovací nebo konec pronásledování opozičních skupin, se jmenovala:

- a. 2000 slov
- b. Několik vět
- c. Kdo seje vítr, sklízí bouři

2. Václav Havel byl v roce 1989 odsouzen pro podněcování a ztěžování výkonu pravomoci veřejného činitele za účast na:

- a. pietním shromáždění k uctění památky studenta Jana Palacha
- b. pietním shromáždění k uctění památky studenta Jana Opletala
- c. pietním shromáždění k uctění památky studenta Jana Zajíce

3. Večer 29. listopadu odhlasovali poslanci v komunistickém Federálním shromáždění:

- a. rozpuštění Komunistické strany Československa
- b. nominaci Václava Havla na československého prezidenta
- c. vyškrtnutí z Ústavy článku 4 o vedoucí úloze komunistické strany ve společnosti

4. Na jednání s představiteli armády do Obecního domu doprovodili Václava Havla:

- a. Václav Klaus a František Ringo Čech
- b. Miroslav Masák a Jiří Křížan

- c. Michael Kocáb a Michal Horáček

5. Kde se nikdy nescházel Koordináční výbor Občanského fóra:

- a. v galerii U Řečických
- b. v Laterně Magice
- c. v Malostranské besedě

6. Kdy se poprvé sešlo úvalské OF s občany:

- a. v pátek 8. prosince
- b. v úterý 19. Prosince
- c. ve čtvrtek 21. Prosince

7. Poslední člen rady MěNV Ivan Černý převzal na konci ledna 1989 kromě podpisového práva k účtům:

- a. motocykl Jawa 350
- b. zrezivělou škodovku
- c. slavnostní uniformu příslušníka Veřejné bezpečnosti

8. Na prvním setkání úvalského OF k občanům promluvil:

- a. Petr Nárožný
- b. Petr Kotvald
- c. Petr Čepek



Téra, 3.C

Zde odstříhnete:

Jméno a příjmení:	1	2	3	4	5	6	7	8
Kontakt:								

